ISSN 1338-9025

UNIVERSITAS TYRNAVIENSIS

Časopis Trnavskej univerzity v Trnave

3 | 2016

Opäť vydarený Deň univerzity

Dobrovoľníčka a statočný bojovník s chorobou

Konzul M. Vrbovský s naším úspešným cyklistickým reprezentantom P. Saganom

Víťazná fotografia Michaely Uhorskaiovej zo súťaže LET(O)_2016

OBSAH

Pohľadom rektora 2
Na pulze univerzity .. 3
Čo nás teší 8
Čas na interview 10
Zo života fakúlt..... 12
Učiteľské mobility 22
Keď prehovoria archívy 24
Naši absolventi 26
Študentské mobility 28
Študentská panoráma..... 30
Názory, myšlienky, informácie..... 31

UNIVERSITAS TYRNAVIENSIS
časopis Trnavskej univerzity v Trnave
Číslo reg. na MK SR: EV 4665/12,
ISSN 1338-9025
Vydáva Trnavská univerzita v Trnave, Hornopotočná 23, 918 43 Trnava,
IČO 31 825 249,
č. tel.: 033/5939111
http://www.truni.sk/,
e-mail časopisu:
casopis.TU@truni.sk
Predseda redakčnej rady a zodpovedný redaktor:
prof. PhDr. Vladimír Rábik, PhD.
Členovia redakčnej rady:
doc. Mgr. Erika Juríková, PhD.
Mgr. Michaela Rušinová
doc. PhDr. Gabriela Magalová, PhD.
Barbora Švihoríková
prof. MUDr. Bohumil Chmelík, PhD.
Mgr. Klaudia Vidová
ThDr. Cyril Šesták SJ, PhD.
Bc. Matej Hákač
ThLic. Mgr. Michaela Moravčíková, ThD.
PhDr. Zuzana Martinkovičová
PhDr. Henrieta Žažová, PhD.
Spolupracovníci:
PhDr. Adriana Krupová
PhDr. Marián Manák, PhD.
Výkonný redaktor: Emil Borčin
Grafická úprava: Jana Janíková
Tlač: Typi Universitatis Tyrnaviensis, vydavateľstvo TU, spoločné pracovisko Trnavskej univerzity a VEDY, vydavateľstva SAV
Periodicita vydávania:
štvrťročník
Dátum vydania periodickej tlače: september 2016, ročník piaty

Vážené čitateľky a vážení čitatelia,

v ostatnom čase som sa stretol s diskusiou o poslaní vysokých škôl. K ich základným úlohám – vzdelávať a zabezpečovať výsledky vedeckého výskumu – sa čoraz viac spomína aj ich tretia misia, teda spoločenský rozmer. Vysoké školy znamenajú garanciu kultúry všade tam, kde pôsobia. Stojí za to trochu sa nad tým zamyslieť, aby sme aj našu Trnavskú univerzitu v Trnave vnímali viac aj z tejto stránky a možno si ju takto viac vážili.

Výraz kultúra má mnohé tváre. Spravidla sa odvodzuje od latinského výrazu colere, čo znamená pestovať. Definuje sa spravidla ako súbor zvykov, vzťahov, inštitúcií, umenia a iných čŕt, ktoré charakterizujú ľudí a spoločnosť. Je časťou sociálnych vzťahov a stojí na rovnakej úrovni ako politický, právny a ekonomický systém.

V rámci UNESCO sa kultúra definuje ako komplex špecifických duchovných, materiálnych, intelektuálnych a emocionálnych čŕt spoločnosti alebo sociálnej skupiny, ktorý zahŕňa spolu s umením a literatúrou aj spoločný spôsob života, životný štýl, hodnotový systém, tradície a vieru.

Prejavmi kultúry sú napríklad inštitúcie, jazyk, presvedčenie o základných životných otázkach, ale aj bývanie, obliekanie, právo, vzdelanie, veda, morálka.

Základné funkcie kultúry majú spoločenskú i individuálnu povahu.

Podstatnou úlohou kultúry v spoločnosti je jej úloha vo vzťahu k sociálnej štruktúre, najmä stabilita a súdržnosť.

V individuálnej rovine je to osobná životná realizácia a podpora vlastného zmyslu existencie, konkrétne aj seba-reflexia, kreovanie identity a kultúrnych zmyslov, skúsenosť, katarzia, poznanie a schopnosť hodnotenia.

Trochu poetickejšie sa uvádza aj to, že kultúra je aj spôsob transformácie zla na dobro.

Ako rektor Trnavskej univerzity v Trnave mám nielen česť, ale aj povinnosť pripomenúť, že táto univerzita je základným prvkom a činiteľom kultúry v našom regióne s vplyvom oveľa širším – s vplyvom na Slovensko i priestor za jeho hranicami, a to dlhodobo, stáročne, teda tak dlho a výrazne, že by mala predstavovať základ našej hrdosti a že by mala zjednocovať naše pohľady na ďalšie jednotlivé regionálne ohniská kultúry. Toto je skutočnosť, ktorá sa niekedy opomína alebo nespomína, ale napriek tomu ostáva pravdou, na ktorej sa zakladá obnovenie univerzity v roku 1992.

Jedinečná sila univerzity spočíva v jej dlhodobom pôsobení v oblasti slobodného vedeckého bádania v strete názorov a súčasného intelektuálneho a osobnostného formovania mladých ľudí i tých, ktorí dýchajú spolu s inštitúciou.

To však nie je všetko. Univerzita prevzala zodpovednosť za to, aby bola kompasom, kormidlom orientácie individuálnej i verejnej v mori otázok, ktoré sa kládli a kladú v jednotlivých rokoch jej existencie. Univerzita má svoju tvár a smerovanie. Na čo je toto však vôbec potrebné? Možno jeden príklad...

Ak nás napríklad dnes všade naliehavo obklopujú snahy rôznych skupín ľudí a ich reprezentantov presvedčiť, že im ide o spravodlivosť a pokoj, čo by som nazval možno až novým moralizmom, môže sa zdať, že ide o mravné hodnoty, ktoré naozaj potrebujeme. Pri hlbšom pohľade však môžeme prísť k presvedčeniu či dokonca k pochybnostiam o tom, či niektoré z týchto snáh nie sú viac nárokmi voči druhým, než záväzkom súvisiacim s osobným životom. Samozrejme, toto uvažovanie sa týka a malo by sa týkať, s pravdou o sebe, celej Európy.

Na univerzite sa dlhodobo kladú tieto a podobné otázky z pohľadov mnohých vedeckých oblastí, ľudských postojov a skúsenosti. Do tohto úsilia sa vkladá samotná univerzitná kultúra a jej orientácia. Takto sa slobodne hľadajú odpovede, ktoré sa zároveň zverejňujú aj pre ostatných. Hľadá sa teda a oznamuje verejne pravda, ktorá odhaľuje či vyjasňuje postoje a naznačuje, ako ďalej. Tým sa odstraňuje nebezpečné klišé, tvorí a formuje sa kultúra, tá v nás, teda kultúra osobná i tá spoločenská. Tým sa zároveň efektívne dotýkame kategórií dobra a zla. A to už možno považovať za vážnu vec.

V tomto zmysle treba i vo všeobecnosti oceniť, že o kultúre v našom regióne aktívne uvažujeme a zhromažďujeme jej prejavy, hodnotiac sami seba, minulosť a prítomnosť, mysliac pritom na našu situáciu, na colere našej vlastnej budúcnosti.

Deň univerzity sa opäť vydaril

Trnavská univerzita v Trnave pripravila na 23. septembra už tradičné „outdoorové“ podujatie pre zamestnancov fakúlt a rektorátu. Na desiatom ročníku športovo-turistického Dňa Trnavskej univerzity sa zúčastnilo 133 účastníkov, ktorí si mohli vybrať jednu z troch rôzne náročných turistických trás v pohorí Považského Inovca. Piatkové popoludnie za príjemného počasia sa zakončilo spoločným občerstvením v motoreste Čertova pec pri obci Radošiná. Veríme, že Deň univerzity s dobrým počasím ponúkol mnohým zamestnancom možnosť na príjemné prežitie dňa a lepšie vzájomné spoznanie sa aj mimo vlastných pracovných aktivít.

Daniela Ladvenicová
Foto: J. Zelenay, Z. Sedláková, R. Minarovičová

Jedna otázka pre...

Ing. Ľubomíra Krišicu, vedúceho technického úseku Trnavskej univerzity

„Čo prináša II. etapa stavebných úprav v budove Trnavskej univerzity?“

Oficiálny názov tejto investičnej akcie, ktorá je financovaná z prostriedkov rezortu Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR je *Rekonštrukcia priestoru pred hlavným vstupom do budovy Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave*. Stavebné práce, ktoré sa v tomto čase vykonávajú v okolí našej budovy, sa realizujú v zmysle platného stavebného povolenia na základe zmluvy o dielo uzatvorenej medzi zhotoviteľom stavby a univerzitou tohto roku v apríli 2016. Termín ukončenia zmluvne dohodnutých stavebných prác je marec budúceho roka.

V rámci stavebných prác ide najmä o rozšírenie a rekonštrukciu rozptylových plôch v okolí budovy. Plánované práce možno v zásade rozdeliť takto:

- terasové sedenie v podchodnej pasáži pri únikovom schodisku,
- úprava existujúcich a doplnenie nových oporných múrikov a kvetináčov,
- obklad všetkých múrikov (aj pri vstupe do bývalého univerzitného pastoračného centra) a terasového sedenia,
- uloženie kamennej a betónovej dlažby na všetky riešené spevnené plochy,
- sadové úpravy tohto územia,
- fontána na pitie a vodná plocha s tryskami,
- dodávka a montáž vonkajšieho osvetlenia,
- drobná architektúra – kamenné a polyuretánové lavičky, koše na smeti, stojany na bicykle, stožiare na vlajky, ochranné mreže na korene stromov a ďalšie súvisiace práce.

Po realizácii plánovaných stavebných dodávok a prác získa okolie budovy Trnavskej univerzity a celá lokalita riešeného územia neporovnateľne vyššiu technickú a estetickú úroveň.

Projekt na podporu zdravotných potrieb migrantov

Zdravotné potreby zraniteľnej populácie najmenej milióna ľudí, ktorí vstúpili do Európskej únie v roku 2015, sú významnou otázkou verejného zdravotníctva. Túto populáciu môže na konci roka 2016 tvoriť až dva milióny utečencov, žiadateľov o azyl i iných migrantov.

Ide o také zdravotné potreby, ktoré sú zmesou akútnych kritických zdravotníckych potrieb pokrývajúcich humanitárnou intervenciou, prípadne o také, ktoré vyžadujú prístup k pravidelnej komplexnej zdravotnej starostlivosti, respektíve o opatrenia v oblasti verejného zdravia poskytované zdravotníckymi systémami jednotlivých krajín.

V národných zdravotníckych informačných systémoch a systémoch surveillance chorôb existujú medzery. Znižuje sa preočkovanosť populácie a hrozí vypuknutie epidémií. Prichádzajú tisíce detí, ktoré by mali pokračovať vo vakcinácii podľa vakcinačného kalendára. Profil presídľujúcich sa obyvateľov indikuje zvýšenú potrebu služieb so zameraním na sexuálne, reprodukčné zdravie, zdravie detí a rovnako aj geriatrickú starostlivosť. Mnohí z týchto migrantov, ktorí prežili násilie, majú vážne zdravotné ťažkosti. Niektorí z nich sú po amputáciách vyžadujúcich protézy, sú medzi nimi obete traumy, ktoré potrebujú špecializovanú liečbu, alebo dokonca pacienti s nádorovým ochorením.

V reakcii na tieto potreby sa vyžaduje enormne koordinované úsilie vlád EÚ, Červeného kríža, mimovládnych organizácií, Európskej únie, prípadne agentúr OSN (najmä UNHCR, WHO a UNICEF) a Medzinárodnej organizácie pre migráciu (IOM).

V rámci tejto problematiky sú členovia Katedry verejného zdravotníctva FZaSP Trnavskej univerzity súčasťou konzorcia spoluriešiteľských krajín projektu SH-CAPAC. Sú lídrami pracovného balíka na vytvorenie rámca verejnozdravotníckeho ohlasu na podporu tvorby akčných plánov členských štátov EÚ.

- Projekt je súčasťou programu Horizon 2020, financovaného z prostriedkov EÚ. Začal sa 1. januára 2016 s cieľom podporiť členské štáty EÚ v rámci konkrétneho migračného tlaku s jeho výzvami súvisiacimi so zdravím.
- Projekt je zameraný na budovanie kapacít pre koordináciu postupov, posudzovanie potrieb, plánovanie opatrení na posilnenie reakcie v oblasti verejného zdravia na úrovni lokálnych systémov zdravotnej starostlivosti, zlepšenie prístupu k zdravotnej starostlivosti, ako aj na rozvoj kompetencií zdravotníckych pracovníkov v oblasti poskytovania služieb zdravia pre populáciu migrantov (utečencov).
- Projekt má podporiť zdravotné systémy krajín a infraštruktúry v oblasti verejného zdravia v nasledujúcich devätnástich členských štátoch EÚ: Bulharsko, Chorvátsko, Grécko, Maďarsko, Taliansko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko (ide o prvotné a tranzitné krajiny); Rakúsko, Belgicko, Dánsko, Francúzsko, Nemecko, Malta, Švédsko, Holandsko (tradičné cieľové krajiny); Portugalsko, Poľsko, Španielsko (nové cieľové krajiny). Konečnými príjemcami sú registrované a neregistrované skupiny utečencov, žiadateľov o azyl a ďalší migranti, zatiaľ čo priami príjemcovia sú zdravotné systémy členských štátov EÚ a ich zdravotnícki pracovníci. Projekt prispeje k splneniu cieľov a priorít ročného pracovného programu 2015.
- Na konci roka 2016 budú mať cieľové krajiny zúčastňujúce sa na projekte:
- implementovaný koordinačný prístup/ohlas organizovaný viacerými zúčastnenými stranami vo vzťahu k prílivu migrantov na svojom území;
- vykonané komplexné verejno-zdravotnícke hodnotenie a hodnotenie zdravotných systémov a vplyvu migračného tlaku a potrebné reakcie zo strany národných systémov zdravotnej starostlivosti;
- vypracované akčné plány pre riešenie zdravotných potrieb utečencov, žiadateľov o azyl a ďalších migrantov;
- prijaté potrebné opatrenia na zlepšenie prístupu k zdravotnej starostlivosti a opatrenia v oblasti verejného zdravia a zdravotných systémov pre utečencov, žiadateľov o azyl a ďalších migrantov na územiach členských štátov;
- vyvinuté inštitucionálne kapacity a pracovné sily poskytujúce zdravotné služby pre migrujúcich.

Eva Nemčovská

Diplomy za fotografie

V stredu 28. septembra prorektor Trnavskej univerzity pre vedeckú a umeleckú činnosť prof. PhDr. Vladimír Rábik, PhD., a riaditeľka Univerzitnej knižnice TU PhDr. Zuzana Martinkovičová odovzdali diplomy dvom ocenenym účastníčkam fotografickej súťaže LET(O)_2016. Zhodou okolností to boli sestry Viktória a Katarína Močkové. Ďalšia ocenená, víťazka súťaže Michaela Uhorskaiová, ktorá je v tomto čase na erasmovskom pobyte v Španielsku, si prevezme diplom v náhradnom termíne.

Z. M.

Foto: Viera Čambálová

Búrajú mýty o starom fungovaní knižníc

Knižnice už dávno prestali byť len miestom na vypožičiavanie kníh. V snahe získať čo najširšiu čitateľskú verejnosť sa knihovníci snažia upozorniť na rôzne inovatívne metódy. Nápady čerpajú aj zo skúseností z iných podobných inštitúcií. Trnavská pobočka Spolku slovenských knihovníkov a knižníc usporadúva každý rok exkurzie po knižniciach na Slovensku i v zahraničí. Tento rok padla voľba na Českú republiku a 14. septembra sme navštívili dve knižnice v Zlíne.

Našou prvou zastávkou bola Knižnica Univerzity Tomáša Baťu v Zlíne. Hneď pri vchode nás čakala minidelegácia na čele s jej riaditeľom PhDr. Ondřejom Fabiánom, ku ktorému sa pridal Mgr. Pavel Holík, vedúci oddelenia služieb. Prostredníctvom zaujímavého výkladu sme sa tu dozvedeli viac o činnosti a aktivitách, ktorými búrajú mýty o „starom“ fungovaní knižníc. Zamestnanci sa sústreďujú skôr na projekty, dôležitá je funkcia systémového knihovníka, ktorý sa zaoberá výhradne problematikou knižničného systému. Výhodou je, že študenti sa nemusia registrovať, ich ISIC platí okamžite ako preukaz do knižnice.

Knižnica má dokonca mobilnú aplikáciu *„mobilní katalog knihovny“*, kde možno rovnako vyhľadávať publikácie, ale bez zbytočného preklikávania sa cez stránku. Pri vyhľadávaní kníh v on-line katalógu nás zaujala možnosť kliknúť na *„ukázat v regále“*, pričom sa následne zjaví mapka s lokáciou daného titulu. Používatelia majú k dispozícii 232 počítačov a dostatok ďalších prípojných miest na notebooky, individuálne študovne, relaxačné miestnosti a „obývačku“ s tuli-vakmi. Používatelia môžu pri svojej práci používať sieťovú tlačiareň, kopírku a skener.

Budova je členená na viacero poschodí, čitatelia majú k dispozícií tri z nich. Celé prvé poschodie patrí absenčným výpožičným službám, kde si používatelia požičiavajú, vracajú alebo predlžujú čas výpožičky aj sami cez self check a čoskoro budú tadiaľto môcť aj platiť poplatky za upomienky. Ak čitateľ potrebuje knihu, ktorá je požičaná, nájde ju na druhom poschodí, patriacom prezenčným výpožičným službám, kde majú k dispozícii z každého titulu jednu publikáciu. Aby sa čitatelia navzájom nerušili, majú možnosť zatvoriť sa do individuálnej študovne alebo si kúpiť pri každom vchode štuplíky do uší. Na treťom poschodí sa nachádza najobľúbenejšia relaxačná miestnosť – „obývačka“.

Po prehliadke budovy univerzitnej knižnice sme sa opäť utvrdili, že pracovať v takej knižnici môže byť veľmi príjemné. Má totiž všetko, čo má dobrá knižnica mať: dostatočné priestory, najnovšie technické vybavenie, rešpekt a pomoc vedenia, nadšený personál.

Z univerzitnej knižnice sme sa v rámci jedného areálu presunuli do Krajskej knižnice Františka Bartoša v Zlíne, ktorá sídli v jednej z bývalých tovární Tomáša Baťu. Po jej rekonštrukcií a úpravách zostali tieto priestory pre knižnicu ako stvorené. Sú obrovské a presvetlené, hoci niekomu by sa mohlo zdať, že sú chladné a neútulné.

Vhodným rozčlenením zariadenia, vtipnými doplnkami a v neposlednom rade milým ľudským pôsobením personálu sa stal tento priestor ergonomicky efektívny a príjemný. Znova môžeme len skonštatovať, že aj tu majú čitatelia k dispozícií všetko najnovšie vybavenie, čo umožňuje aj samým pracovníkom knižnice pracovať čo najefektívnejšie a s radosťou.

Do konca našej exkurzie v Zlíne zostal ešte nejaký čas, a tak sme ho využili na prehliadku múzea Baťovho inštitútu a Baťovho výťahu, z okien ktorého sme mohli sledovať zvláštnu krásu funkcionalistickej architektúry Baťovho Zlína.

Už dnes sa tešíme, že o rok uvidíme ďalšiu zaujímavú knižnicu.

Anna Chobotová

Dar R. Dobiáša univerzitnej knižnici

Na spomienkovom večere *Pocta Antonovi Neuwirthovi* (22. 4. 2016) sa zúčastnil aj básnik, prozaik a dramatik Rudolf Dobiáš (1934). Stalinský režim ho odsúdil „za velezradu“ na osemnásť rokov väzenia. Väznený bol až do amnestie v roku 1960. Jeho životné osudy sú podobné s osudom MUDr. A. Neuwirtha, na ktorého si vo svojom vystúpení v Trnave zaspomínal. R. Dobiáš až do svojej štyridsiatky musel pracovať ako robotník. Ako básnik debutoval v roku 1997.

Rudolf Dobiáš venoval Univerzitnej knižnici TU niekoľko kníh zo svojej tvorby: *Zvony a hroby, príbehy z podzemia* (2000), *Medzi trávou a vetrom. Básne z budúcej pozostalosti* (2004), *Znovuzrodenie* (2007), *Johana. Johanin chlapec. Kronika lásky a smrti* (2013), *Rozhovory s Rút a iné básne* (2013), *Príbehy z prítmia* (2014), *Včera a zajtra. Rozhovory o minulosti a budúcnosti Slovenska* (2015), ako aj záznam rozhovorov, ktoré s Rudolfom Dobiášom v roku 2014 pripravil a vydal prozaik Anton Baláž pod názvom *Vyniesť na svetlo dňa. Príbehy dlhej noci*.

Bohumil Chmelík

Cyklus Právo a náboženstvo na aktuálne témy

V akademickom roku 2015/2016 sa na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity začal pod gesciou Ústavu pre právne otázky náboženskej slobody PF TU prednáškový cyklus *Právo a náboženstvo,* určený pre všetkých záujemcov spomedzi študentov i vyučujúcich fakulty. Iste nie je bez zaujímavosti, že hneď v prvej časti sa venoval aktuálnym otázkam islamu. Práve v turbulentných časoch, keď sa azda žiadne iné náboženstvo neskloňuje častejšie než islam, na fakultu zavítal predseda Islamskej nadácie na Slovensku Mohamad Safwan Hasna, ktorý si pripravil prednášku *Právo a životná prax moslimov.*

Prednáška Mohamada Safwana Hasnu

Podujatie sa uskutočnilo 9. marca 2016. Nesmierne zaujímavé bolo už predstavenie samotného lektora ako rodáka z kresťanskej štvrte sýrskeho Damasku. M. S. Hasna potom pokračoval priblížením jedného z najdynamickejšie rastúcich náboženstiev na svete cez prizmu normativity a jeho etických nárokov. Ozrejmil študentom aj prítomným pedagógom vznik a vývoj islamu a najmä islamských právnych škôl, ako aj súčasnú životnú prax moslimov v krajinách s prevažujúcim islamským náboženstvom a v diaspóre. Diskusia sa rozprúdila najmä v súvislosti s problematikou právneho postavenia islamských organizácií na Západe a osobitne na Slovensku. Traktovali sme islam na našom území po anexii Bosny Rakúsko-Uhorskom a jeho uznanie, ako aj následné pohnuté osudy komunity. Neobišli sme ani súčasnú vojnou podmienenú imigráciu z moslimských krajín do Európy a súvisiace pocity ohrozenia na oboch stranách pomyselnej nábožensko-kultúrnej hranice.

Prof. Martin Slobodník

Ďalším podujatím v rámci prednáškového cyklu *Právo a náboženstvo* bola prednáška sinológa a tibetológa prof. Martina Slobodníka, PhD., z Katedry východoázijských štúdií Filozofickej fakulty UK v Bratislave, nazvaná *Mao a Buddha – vzťah štátu a náboženstva v Číne*, ktorá sa uskutočnila 6. apríla 2016. Prof. Slobodník študentom priblížil vzťah medzi štátom a náboženstvom v Čínskej ľudovej republike najprv v kontexte historického postavenia náboženstiev v Číne, následne v chronologickom slede predstavil vývoj náboženskej politiky v období od roku 1949 až do súčasnosti. Stručne charakterizoval jednotlivé etapy komplikovaných vzťahov medzi politickou mocou reprezentovanou sekulárnym marxistickým režimom a tradičnými náboženstvami. Zmienil sa aj o špecifických analógiách s postavením náboženstva v socialistickom Československu. Dôraz položil na vývoj od prelomu 70. a 80. rokov, keď v procese ekonomických reforiem v Číne došlo k rozsiahlej náboženskej obnove a štát sa usiluje na túto situáciu reagovať vytvorením reštriktívnejších pravidiel. Neobišiel ani špecifické postavenie tibetského budhizmu a islamu v súčasnej Číne.

Mgr. Emíre Khidayer, PhD., orientalistka, diplomatka a publicistka, ktorá má skúsenosti v slovenskej i medzinárodnej diplomacii, bola tretím pozvaným hosťom v rámci prednáškového cyklu *Právo a náboženstvo*. Ako je zrejmé z jej zamerania na arabské a islamské štúdiá spoločne so záujmom o diplomaciu a medzinárodnú politiku, venovala sa problematike štátoprávnych systémov Blízkeho východu. Priblížila politickú ekonómiu v súvislosti s právnymi rámcami v tomto regióne. Vývoj sa uberal prirodzene od opisu kočovných kmeňov, ktoré viedli šejkovia. S rozvojom islamu

Mgr. Emíre Khidayer, PhD.

a náboženskej obce vznikali kalifáty, neskôr Osmanská ríša a jednotlivé národné celky pod vplyvom mocností. Vysvetlila vznik a pôvod emirátov, ich spájanie, vznik a pôsobenie vlád či armády. Osobitnú pozornosť venovala Ománskemu sultanátu, bývalej Veľkej socialistickej ľudovej líbyjskej arabskej džamahíríji a problematike Sudánu. Zaujali najmä premostenia so súčasnou situáciou nielen v arabských krajinách po arabskej jari.

Prednáškový cyklus pokračuje aj v nasledujúcom akademickom roku a na študentov čakajú nemenej zaujímavé a aktuálne témy.

Michaela Moravčíková

Foto: Islamská nadácia na Slovensku, František Hanušiak a autorka

Quo vadis, klasická filológia?

Klasickí filológovia v mnohých európskych krajinách sú v posledných rokoch nútení okrem pedagogickej a bádateľskej práce venovať čoraz viac pozornosti úsiliu popularizovať a presadzovať klasické jazyky aj na nižších stupňoch škôl. Z rôznych dôvodov, ktoré ich k tomu vedú, je signifikantný azda ten, ktorý sa týka stále sa znižujúceho počtu záujemcov o klasické štúdiá, čo má za následok postupný zánik i študijných odborov tohto smeru, resp. samotných klasickofilologických pracovísk.

Ako je teda celkom zrejmé, neutešená situácia na úrovni univerzitného štúdia klasických jazykov úzko súvisí s postavením a vyučovaním latinčiny a gréčtiny na gymnáziách. O tom, že situáciu na Slovensku možno v tomto smere považovať prinajmenšom za alarmujúcu, sme sa opakovane presvedčili na medzinárodnom kolokviu o klasickej filológii, ktoré sa konalo v máji tohto roka v Budapešti v réžii Katedry klasickej filológie Filozofickej fakulty Katolíckej univerzity Petra Pázmaňa.

Zúčastneným zástupcom rôznych univerzitných pracovísk z Čiech, Poľska, Srbska a Slovenska ponúkal viacdňový priebeh kolokvia široký priestor na prezentáciu svojich pracovísk, študijných odborov, no aj na akési kvalitatívno-kvantitatívne zhodnotenie toho, ako sa v súčasnosti klasickým štúdiám (v tom najširšom zmysle slova) v danej krajine darí, ako sa rozvíjajú a napredujú a aké perspektívy si vytvárajú. Z povedaného jednoznačne vyplynulo, že výrazne narastá napríklad záujem o byzantské štúdiá a východné filológie a kultúry, čo na druhej strane potvrdzuje mierny pokles záujmu o latinčinu.

V porovnaní s okolitými krajinami pociťujeme tento úpadok najvýraznejšie zrejme na Slovensku, a to aj z toho dôvodu, že latinčina u nás na stredných školách takmer absentuje. Porevolučné, a možno trochu aj euforické očakávania slovenských klasických filológov v otázke zlepšenia postavenia klasických jazykov neboli prehnané, no s tým, že vcelku nedobrá situácia sa ešte zhorší, nerátal asi nikto. Pritom ako ukazuje príklad srbského stredného školstva, kde je latinčina (a dokonca v niektorých školách aj gréčtina) na gymnáziách povinným predmetom, veci môžu fungovať aj inak a o povinnej prítomnosti jedného klasického jazyka na humanitných gymnáziách by sa nemalo pochybovať.

Reálna situácia u nás však okrem bežných vedecko-pedagogických úloh kladie na ramená klasických filológov oveľa viac: aby sme sa aktívne podieľali na propagácii latinčiny a vied o antickom staroveku rôznymi formami a metódami a neustále sa snažili zvýšiť záujem o tento krásny odbor. Ako ukazuje aj naša skúsenosť s projektom *Bezhraničná antikvita*, ktorý pred niekoľkými rokmi realizovala Trnavská univerzita s Múzeom krásnych umení v Budapešti, veľmi vhodnou formou oživenia záujmu sú letné tábory. Práve z tohto dôvodu sa účastníci kolokvia dohodli okrem spolupráce na rôznych vedeckých projektoch aj na realizovaní takého medzinárodného letného tábora v Piliščabe roku 2017, ktorý by bol primárne zameraný popularizačne a na ktorom by sa zúčastnili najmä starší gymnazisti zo zainteresovaných krajín zaujímajúci sa o starovek a klasické jazyky.

Všetci si však uvedomujeme, že ani dovtedy nemožno zaháľať. Čo sa týka Katedry klasickej filológie Filozofickej fakulty TU, s popularizáciou a propagáciou latinčiny má už viaceré skúsenosti a naďalej sa aktívne angažuje v tejto oblasti. Veríme, že nielen aktivity pripravované pre stredné školy v rámci národných projektových schém, ako je napr. latinská olympiáda alebo tvorba inovatívnych pracovných listov na výučbu latinčiny, ale aj širšej verejnosti určené náučno-popularizačné články z kultúrnych dejín historickej Trnavskej univerzity, uverejňované v regionálnej tlači, ako i tematicky zamerané študijné programy v rámci univerzity tretieho veku, prinesú svoje plody. Aby aj na našej akademickej pôde platilo, že latinčina ešte stále žije.

Nicol Sipekiová

Svätojánske agapé 2016

Dňa 17. júna 2016 sa pri príležitosti Dňa Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity konalo tradičné Svätojánske agapé, tohto roku v Oponiciach a Horných Lefantovciach. Zúčastnilo sa na ňom 31 zamestnancov FZaSP TU.

Hlavným programom fakultnej akcie bol výlet z Oponíc na Oponický hrad a odtiaľ do penziónu „Dolina“ v Horných Lefantovciach, kde bol pre všetkých pripravený obed a grilované špeciality. V poobedňajších hodinách bol v rámci programu možný rybolov v rybníku pri penzióne, streľba na hlinené holuby v areáli strelnice pod vedením inštruktora či návšteva kaplnky kaštieľa v Horných Lefantovciach s cennými freskami z 18. storočia.

Bienále architektúry v Benátkach

(Česká a slovenská expozícia nesie aj rukopis našich pedagógov)

Od 28. mája do 27. novembra 2016 sa v Benátkach koná 15. ročník jednej z najdôležitejších bienálnych prehliadok súčasnej svetovej architektúry. Dlhoročná tradícia benátskych svetových výstav umenia a neskôr aj samostatných výstav architektúry sa začala prehliadkou súdobého talianskeho a európskeho umenia v duchu výstav organizovaných umeleckým spolkom mníchovskej secesie (1892). Mestská rada Benátok rozhodla na počesť striebornej svadby kráľovského páru Umberta I. Savojského a Margaréty Savojskej (1893) o založení *bienálnej národnej výstavy umenia*[1]. Prvý ročník výstavy krásnych umení sa konal o dva roky neskôr pod názvom *Umelecká výstava mesta Benátky*. Umelecké diela vystavili v pavilóne postavenom pri príležitosti výstavy v najrozsiahlejšom z benátskych verejne prístupných parkov *Giardini Napoleonici* (neskôr *Giardini Pubblici*). K nemu postupne pribúdali „národné" pavilóny európskych aj mimoeurópskych krajín; v súčasnosti má pavilóny 29 krajín, ostatné vystavujú v dočasných či prenajatých priestoroch v meste. Československá republika postavila pavilón podľa projektu architekta Otakara Novotného (1926). Slúži samostatným výstavám Česka a Slovenska, ktoré sa striedajú, ich hlavnými organizátormi sú buď Národná galéria v Prahe, alebo Slovenská národná galéria v Bratislave.

Prehistória samostatného Bienále architektúry sa začala nultým ročníkom (1975), keď pozvali nového riaditeľa sekcie vizuálneho umenia, architekta Vittoria Gregottiho. V rámci sekcie zorganizoval prvú samostatnú výstavu architektúry v *Magazzini del Sale*, stavbe postavenej

v 14. stor. na Zattere v benátskej štvrti Dorsoduro ako skladisko a obchod so soľou. Nasledovali ďalšie dva ročníky (1976, 1978), kým sa bienále architektúry osamostatnilo a začalo sa striedať s bienále audiovizuálnych umení (1980). Prvou témou bola *Prítomnosť minulého (La presenza del passato)*. Od začiatku boli menovaní ako riaditelia významní medzinárodní architekti/teoretici a jedna renomovaná architektka, Japonka Kazujo Sejima (2010). Všetci formulovali viac-menej aktuálne, iniciačné či prelomové témy aktuálneho ročníka s exkurzami do minulosti a víziami možnej budúcnosti profesie.

V tomto roku je „riaditeľom" a kurátorom medzinárodnej expozície čilský architekt Alejandro Aravena, absolvent architektúry na Katolíckej univerzite v Čile (1992). Venuje sa navrhovaniu významných čilských a medzinárodných inštitúcií a projektom sociálneho bývania, na ktorom aktívne participujú objednávatelia – budúci obyvatelia už vo fáze výstavby aj počas plánovaného etapovitého dostavovania. S Aravenovým zameraním a pôsobením v USA aj v oblastiach, ktoré boli donedávna „tretím svetom", súvisí tohtoročná téma *Reporting from the Front / Reportáž z prednej línie* alebo tiež *Správa z frontu*, kde prebiehajú najrozmanitejšie lokálne či globálne zápasy a boje v oblasti bývania, architektúry a urbanizmu. Tému Aravena predstavil ako kurátor v medzinárodnom pavilóne v *Giardini* aj v neďalekých halách, postavených pôvodne na výrobu lodných lán v *Arsenale*, kde vybral a inštaloval série expozícií architektonických návrhov v modeloch, audiovizuálnych digitálnych projekciách, fragmentoch stavieb a vzorkách stavebných materiálov, s akými pracujú Aravenom pozvaní svetoví architekti, architektonické ateliéry, stavebné družstvá či najrôznejšie neprofesionálne staviteľské spoločenstvá usilujúce sa o diferencovaný prístup ľudí k domovu, bývaniu a stavaniu: od tradičných spôsobov života a bývania v jurtách, dočasných aj trvalých hlinených stavbách aj stavbách z dreva a kameňa až po súčasné počítačovo generované a roboticky stavané mestské i vidiecke obydlia a sídla vo všetkých regiónoch globalizovaného sveta. O čo je ten globálnejšie organizovaný a robotizovaný, o to viac sa usiluje o lokálne pestované, svojpomocné či remeselné spôsoby overeného aj nového navrhovania a stavania architektúry, ktoré by inšpirovali celú škálu tradovaných i nových spôsobov bytia a bývania vo svete.

Tohtoročnú expozíciu v českom a slovenskom pavilóne pripravila skupina architektov z Katedry architektonickej tvorby VŠVU v Bratislave a Fakulty architektúry ČVUT v Prahe v spolupráci s teoretikom architektúry profesorom Marianom Zervanom z Katedry teórie a dejín umenia na Trnavskej univerzite v Trnave a VŠVU v Bratislave. Víťazný projekt *Starosť o architektúru: vyzvanie arché architektúry do tanca / Care for Architecture: Asking the Arché of Architecture to Dance* od architektov Benjamína Brádňanského, Petra Hájka, Víta Haladu, Jána Studeného a Mariana Zervana vybrala vo výberovom konaní medzinárodná porota pod vedením architekta Adama Gebriana z Prahy. Komisárkou výstavy bola Slovenskou národnou galériou poverená autorka tohto článku. Na vydaní publikácie k výstave sa podieľali všetky zúčastnené vysoké školy.

Expozícia prostredníctvom modelu a televíznych obrazoviek sprítomňuje a dokumentuje na jednej strane zápas o likvidáciu, zachovanie, rekonštrukciu a obnovu významného architektonického diela, areálu *Slovenskej národnej*

[1] http://www.labiennale.org/en/art/history/.

galérie v Bratislave, ktorý bol postavený v neúplnej podobe (1969 – 1979) podľa projektov popredného slovenského architekta Vladimíra Dedečka. Projekt verejnosť nikdy neprijala jednoznačne a bolo potrebné vynaložiť veľké úsilie, aby areál nezanikol. Obrazovky tieto zápasy predstavujú ako frontové línie *starostlivosti o architektúru* a *obstarávania architektúry*. Na druhej strane expozícia na televíznych obrazovkách predstavuje ústretové úsilie generácií slovenských aj zahraničných architektov o rozvíjanie Dedečkovho architektonického projektu v podobe súťažných návrhov, výsledkov študentských workshopov a ateliérových školských zadaní. Sú predstavené ako tanečné línie *starosti o architektúru*. Červený kovový model Dedečkovho realizovaného projektu areálu SNG sprostredkúva rozmanité súvislosti medzi spomínanými líniami prezentovanými na obrazovkách. Expozícia sa nekončí dokumentáciou. Prekračuje ju tvorivými architektonickými a umeleckými interpretáciami areálu SNG a výskumom charakteristických Dedečkových architektonických postupov navrhovania a spôsobov ich rozvíjania v súčasných architektonických projektoch – prostredníctvom diagramu hudobných notácií. Až v tejto fáze prezentácia prekračuje obvyklé dokumentačné výstavné stratégie a vyznieva ako pocta architektonickému projektu a architektonickému mysleniu všeobecne.

Tým expozícia vstupuje do diskusie aj s Aravenovou témou 15. bienále architektúry s presvedčením, že popri starostlivosti (*solicitude*) a obstarávaní (*concern*), ktoré dominujú v Aravenovom poňatí výstavy aj v predchádzajúcich debatách o areáli SNG, sú pre architektúru existenciálne nevyhnutné aj nové architektonické koncepty a projekty (*care for architecture* / starosť o architektúru). Zároveň má expozícia aj ambíciu meniť spôsob a charakter diskusie z reportáže z frontových línií na tanečné rozvíjanie architektonického myslenia.

Podobne ako vystavený projekt SNG od Vladimíra Dedečka aj samotná expozícia Českej a Slovenskej republiky vyvoláva nejednoznačné reakcie. Od ohlasov, ktoré vyslovili medzinárodní architekti a kritici, pozitívne hodnotiaci

myšlienku a realizáciu expozície (Greg Lynn z Los Angeles, Dominique Perrault z Paríža, Jan Tabor z Viedne, Emil Přikryl z Prahy), cez informácie digitálnych portálov (*dezeen*, *designboom*), ktoré výstavu považujú predovšetkým za premýšľanie o dedičstve socialistickej architektúry bývalého východného bloku a zdôrazňujú kľúčové vlastnosti expozície: „*the meeting of two ways of thinking and building:* ***fighting and dancing*** */ stretnutie dvoch spôsobov uvažovania a budovania:* ***boja a tanca****.*" (*WAC, World Architecture Community*), až po reakcie českej a slovenskej tlače, ktorá publikuje od čisto informatívnych článkov (Karolína Vránková, *Respekt*), cez tie považujúce expozíciu za propagáciu projektu rekonštrukcie SNG od atliéru BKPŠ Architekti (Imro Vaško, *Arch*) až po tie, ktoré ju považujú za bezmyšlienkovú a neschopnú držať krok so svetovými trendami (Eva Andrejčáková na základe rozhovoru s architektom Jánom Bahnom, *SME*). Škála zmienených reakcií aj prebiehajúcich internetových diskusií veľmi pekne ukazuje, kto a ako preferuje taktiky a stratégie boja a kto je ochotný a schopný prijímať vyzvanie do tanca ideí.

Monika Mitášová
Katedra dejín umenia FF TU

Právna bezpečnosť integrujúcich sa štátov

Právnická fakulta TU v Trnave bola jedným zo spoluorganizátorov medzinárodnej vedeckej konferencie *Legal Security of Democratic States in the Process of European Integration: Poland, Slovakia, Ukraine*, ktorá sa konala 15. – 17. septembra 2016 v poľskom Lubline. Spiritus movens podujatia bol profesor Józef Krukowski, právnik, kanonista, prvý dekan znovuobnovenej Právnickej fakulty KUL a dlhoročný profesor Katolíckej univerzity Jána Pavla II. v Lubline, ktorý už v počiatkoch uvažovania o téme, cieľoch a organizácii podujatia prizval k spolupráci Právnickú fakultu Trnavskej univerzity.

Hlavným organizátorom bola Komisia pre právne vedy Poľskej akadémie vied a spoluorganizátormi okrem našej právnickej fakulty tiež Právnická fakulta Katolíckej univerzity Jána Pavla II., Právnická fakulta Univerzity Marie Curie-Sklodovskej v Lubline, právne oddelenie Vedeckej spoločnosti KUL, Učená spoločnosť KUL a Právnická fakulta Štátnej univerzity medzinárodných vzťahov v Ľvove. Členom čestného výboru bol aj rektor Trnavskej univerzity v Trnave prof. Marek Šmid a v organizačnom výbore pracovala Dr. Michaela Moravčíková.

Cieľom konferencie bolo posunúť hranice poznatkov a rozšíriť povedomie o právnej bezpečnosti a právnej istote štátov v rámci vnútorných, ale aj vonkajších vzťahov v procese európskej integrácie so zvláštnym zreteľom na tri zúčastnené krajiny – Poľsko, Slovensko a Ukrajinu. Na projekte sa za PF TU zúčastnili prof. Marek Šmid, Dr. Michaela Moravčíková, Dr. Viktor Križan, doc. Miloš Lacko, Dr. Eduard Korpáš, Dr. Michal Maslen a Dr. Daniel Krošlák.

Michaela Moravčíková

Prof. PhDr. Pavol Petruf, DrSc.:

Na Trnavskej univerzite sa cítim dobre

Významný historik, pedagóg, vedec, renesančný človek so šarmantne provokujúcim pohľadom na svet, znalec francúzskych reálií a francúzskeho jazyka, a čerstvý jubilant nám porozprával nielen o histórii.

Trnavská univerzita vás ocenila dvoma najvýznamnejšími poctami, a to Cenou Antona Hajduka i Cenou Martina Palkoviča. Ako sa na univerzite cítite?

Obidve ocenenia, ktorými ma poctilo vedenie Trnavskej univerzity, si veľmi vážim a som za ne vďačný. Neberte to, prosím, ako klišé... S prof. Hajdukom som sa dva- či trikrát stretol na pôde Slovenskej akadémie vied a potom na Trnavskej univerzity. Rád si na tieto krátke stretnutia spomínam, pretože to bol človek – pokiaľ sa smiem takto vyjadriť – jasnej mysle a dobrého srdca. Svoje bohaté poznatky z oblasti astronómie spájal s kresťanskou vierou a náukou, čo sa explicitne prejavilo v jeho publikácii *Turínske plátno*, ktorú som si s veľkým záujmom prečítal hneď po jej vydaní roku 1991. O Martinovi Palkovičovi, ktorý žil v sedemnástom storočí a istý čas bol rektorom Trnavskej univerzity, mám ako historik, ktorý sa zaoberá určitým okruhom otázok z dejín 20. storočia, len nemnohé poznatky, ale jeho vzdelanie i životná dráha sú pre mňa svedectvom, že išlo o osobnosť, ktorá si zaslúži trvalý obdiv i uznanie.

Môžem povedať, že na Trnavskej univerzite sa cítim dobre. Pracujem v prostredí, ktoré je nekonfliktné, medzi ľuďmi, ktorí sa vedia navzájom pozdraviť, ktorí berú svoju prácu vážne, čo sa prejavuje v publikačnej činnosti, ale i v iných aktivitách súvisiacich s prácou s mladými adeptmi vedy vrátane doktorandov.

V ostatnom čase akosi často počúvame, že vysoké školy „produkujú“ zbytočne veľa absolventov humanitných vied, medzi ktorých patria aj absolventi histórie. V čom vy vidíte zmysel štúdia histórie?

a) Musím sa priznať, že s otázkou, akú perspektívu majú absolventi vysokoškolského štúdia humanitných vied – vrátane histórie – zamestnať sa, t. j. uplatniť získané poznatky v praxi a touto cestou si zarábať na živobytie, som sa podrobnejšie nezaoberal. Viem však, že v dennej tlači, ale aj v iných zdrojoch informácií sa pravidelne objavujú údaje o veľkom nepomere medzi počtom záujemcov o štúdium humanitných vied a reálnou možnosťou nájsť si po skončení štúdia prácu v odbore, ktorému venovali päť rokov svojho mladého života v nádeji, že získanie príslušného vysokoškolského diplomu im umožní zapojiť sa do pracovného procesu v zhode s ich kvalifikáciou, a tak úspešne začať nový úsek svojej cesty životom. Žiaľ, pre mnohých absolventov štúdia humanitných vied sa toto očakávanie nesplní, pretože ponuka voľných pracovných miest pre absolventov humanitných odborov je pravidelne o poznanie nižšia, než je počet študentov, ktorí úspešne ukončili vysokoškolské štúdium v oblasti humanitných vedných disciplín. A tento trend sa podľa znaleckých predpovedí bude v najbližších rokoch prehlbovať. Pokiaľ viem, zodpovedné orgány uvažujú, ako existujúci stav zlepšiť, ale preniesť niektoré úvahy do praxe nie je a nebude jednoduché, lebo by mohli o. i. pripomínať istý druh dirigizmu, známeho z nie tak dávnej minulosti. Kvalifikované zásahy príslušných riadiacich štátnych štruktúr do výchovno-vzdelávacieho systému, zohľadňujúce na prvom mieste celospoločenské záujmy a potreby, budú však zrejme nevyhnutné, lebo „demokratický“ systém v jeho súčasnej podobe iba odsúva riešenie načrtnutých problémov do bližšie neurčenej budúcnosti. Takúto stratégiu však nemožno praktizovať donekonečna.

b) Na túto zdanlivo jednoduchú otázku neexistuje jednoduchá odpoveď. Začnem otázkou: V čom je zmysel dejín? Ja ho vidím v týchto slovách Stvoriteľa: *„Ploďte a množte sa a naplňte zem!“* Plnenie tohto príkazu, ktorého sa ľudia a národy pridržiavajú po celé veky, sprevádza celý rad neraz veľmi kontradiktórnych dejov a udalostí, ktoré si po sebe idúce ľudské pokolenia zaznamenávajú, pretože to pokladajú za prirodzenú, prospešnú a neodmysliteľnú súčasť „napĺňania“ zeme. A tie generácie, ktoré sú na pomyselnom konci Stvorenia – pomyselnom preto, lebo Stvorenie pokračuje, pociťujú prirodzený záujem o osudy tých generácií, civilizácií a kultúr, ktoré ich v čase predišli a ku ktorým sa tie včerajšie i terajšie čo nevidieť pridajú. Historik nemôže minulosť „oživiť“, a ak áno, tak výlučne v prenesenom zmysle slova, t. j. na základe štúdia historických prameňov, ktoré mu ju umožňujú do určitej miery sprítomniť. Myslím, že aj v tom možno vidieť zmysel štúdia dejín. Týmto štúdiom sa svet stáva poznateľnejší, i keď nie nevyhnutne lepší.

Na čo sa má podľa vás klásť dôraz pri výchove žiakov stredných a vysokých škôl v kontexte historických udalostí a skúseností?

a) V prvej časti odpovede na túto otázku sa budem inšpirovať niektorými myšlienkami, ktoré za svojho plodného života vyslovil francúzsky historik Henri-Irénée Marrou (12. 11. 1904 – 11. 4. 1977) a ktoré môžu byť užitočné i pre dnešok. Marrou sa zaoberal nielen históriou, ale aj inými vednými odbormi, z ktorých pre názornosť spomeniem napr. archeológiu a filozofiu. Na otázku, čo sú dejiny, odpovedal takto: *„Dejiny sú poznaním ľudskej minulosti.“* Z toho vyplýva, že nie sú sumou, súhrnom, súčtom minulých udalostí, dejov a procesov, ale tou ich čiastkou či súčasťou, ktorá je poznaná adekvátnym použitím rozumu, ktoré

je predpokladom i podmienkou skutočného poznania minulosti, dejín. Pravdivým poznaním, dosiahnutým pomocou korektného použitia rozumu, sa dejiny stávajú protikladom lživej prezentácie minulosti, mýtov, legiend, voľne komponovaných historických románov a pod. Takáto pravda historického poznania je však zrejme ideálom, ktorý sa v praxi napriek všestrannému úsiliu historika ťažko dosahuje. Marrou preto spresňuje – a či zdôrazňuje –, že dejiny nie sú iba poznaním ľudskej minulosti, ale vedecky spracovaným poznaním minulosti. No keďže sám pojem veda či vedecky môže byť v určitých koreláciách dvojznačný, Marrou konštatuje, že v súvislosti s dejinami hovoríme o vede ani nie tak v zmysle *epistémé* – t. j. nie v zmysle („zaručeného") pravého poznania všetkých súvislostí a podstát vecí a javov –, ale v zmysle *techné*, t. j. v zmysle náležitého upotrebenia všetkých nástrojov a postupov smerujúcich k čo najpravdivejšiemu poznaniu minulosti.

b) V druhej časti odpovede na uvedenú otázku pripomeniem, že v tomto čase extrémnych kríz, ktoré otriasajú doslova základmi súčasného sveta, by som si želal – majúc na zreteli predovšetkým výučbu či štúdium dejín –, aby sme na ne nehľadeli výlučne zo zorného uhla a strategických záujmov veľmoci, ktorá momentálne dominuje svetu, ale aby sme – naša vlastná minulosť nech je nám v tom príkladom i poučením – brali do úvahy aj vlastné národné záujmy, ktoré z veľkej časti vždy predurčuje zemepisná poloha štátu. A, pravdu povediac, želal by som si aj to – jedno ide s druhým –, aby angličtina prestala byť svojho druhu univerzálnym jazykom v Európe a aby ju v tomto smere v čo najväčšej miere nahradili jazyky veľkých európskych národov – ruského, nemeckého, francúzskeho atď. Pohľad na dejiny by tým bol názorovo diferencovanejší a faktograficky bohatší, čo by bolo na osoh predovšetkým menším európskym národom. Aspoň sa mi to v súčasnosti tak javí.

V úlohe vysokoškolského pedagóga pôsobíte niekoľko desaťročí. Čo vám dáva kontakt so študentmi?

Kontakt so študentmi mi dáva – ak mám byť stručný – predovšetkým podnety na premýšľanie o otázkach, ktorými sa zaoberáme v rámci vyučovacieho procesu, ale nielen o nich. Aj náhodná a stručná zmienka študenta či študentov napr. o tom, kde pracujú cez školské prázdniny, ale podaktorí aj počas semestra, môže vo vedomí vyučujúceho mimovoľne potvrdiť pravdivosť antického *Tempora mutantur et nos mutamur in illis* (Časy sa menia a my sa meníme s nimi). Lebo za čias mojich vysokoškolských štúdií bolo – pokiaľ viem – prakticky nemysliteľné byť v zamestnaneckom pomere počas riadnej semestrálnej výučby. Takže časy sa nielenže menia, ale v niektorých ohľadoch sa menia aj rýchlo. Či takéto rýchle zmeny – aj keď ide zdanlivo o maličkosti, naviazané, pravda, na mnohé iné zmeny v rytme a duchovnej stránke života – mu boli prospešné, ukáže až čas.

Hovoríte, že štúdium historických prameňov môže do určitej miery sprítomniť minulosť. Ktoré historické obdobie je vám najbližšie, prípadne v ktorom storočí a v ktorej krajine by ste rád žili?

a) Neviem, či je možné, aby historik z povolania, ktorý z vôle síl, ktoré nekonečne presahujú jeho vlastnú možnosť i možnosť každej ľudskej bytosti si zvoliť čas, v ktorom chce uzrieť svetlo tohto sveta i krajinu, v ktorej by chcel žiť, vedel dať adekvátnu odpoveď na túto neľahkú otázku. Ak mám byť pravdivý, môžem iba vyjadriť radosť, že som z vôle Božej prišiel na tento svet približne rok po skončení druhej svetovej vojny, ktorá pripravila o život desiatky miliónov ľudí. Pripravila ich o život vôbec nie pre krajší a slobodnejší svet, ale pre zisky nenásytných zbrojárskych monopolov, pre ktoré ľudský život, ten nádherný a jedinečný dar Nebies, nikdy nepredstavoval – a dodnes nepredstavuje – nijakú reálnu hodnotu. I preto si myslím – a nechcem si to nechať len pre seba –, že pred každým kresťanským kostolom by malo ako večné svetlo svietiť Desatoro, ktoré nám neuveriteľne stručne, ale jasne pripomína, kade vedie cesta do Kráľovstva nebeského. Pokoj vám – to nech je nám jedným zo základných životných príkazov.

b) Nad tým, v ktorej krajine by som rád žil, som sa nezamýšľal, lebo som spokojný a šťastný, že žijem na Slovensku. A Slovensko by som nemenil za nijakú krajinu „mrakodrapov" ani „turistických rajov". – *„Aká si mi krásna, ty rodná zem moja..."* Nie sú tieto slová dostatočne výrečné?

Z čoho sa tešíte?

Z čoho sa teším? Z (naivnej) predstavy o pokoji v duši človeka. S pokojom v duši človeka si spájam (iluzórnu) predstavu o absencii zla a násilia v živote človečenstva, v pozemskom bytí. *„Pokoj vám zanechávam, svoj pokoj vám dávam..."* Nie sú to krásne a všeobecne inšpiratívne a nasledovaniahodné slová vychádzajúce z čistej duše upriamenej na blaho celej ľudskej pospolitosti, a nielen na prospech či úžitok určitých jedincov, spoločenských skupín, národov, štátov, veľmocí či superveľmocí? Nejeden, ba mnohí, premnohí, sa iste hlásia k citovanému odkazu Ježiša z Nazareta. Ale zaznamenajme aj názor známeho historika Jacoba Burckhardta: *„Zlo na svete je všade časťou veľkej ekonómie dejín: je to násilie, právo silnejšieho nad slabším, ktoré sa vyvinulo v boji o existenciu, napĺňajúcom celú prírodu, tak svet živočíchov, ako aj svet rastlín, pokračujúce v ľudstve vraždami a lúpežami minulých dôb, vytláčaním, vyhladzovaním alebo zotročením slabších rás, slabších národov vo vnútri tej istej rasy, slabších štátnych útvarov, slabších spoločenských vrstiev vo vnútri toho istého štátu a národa."* Áno, pokoj nám daný ostal ilúziou, nahradil ho, pokiaľ ide o súčasnosť, fantóm „slobody". Dejiny však ešte nepovedali svoje posledné slovo, arzenály plné zbraní schopných zničiť celú planétu, televízne a filmové seriály plné násilia atď., atď. z mysle i srdca človeka, nádejam sa, ešte celkom nevypudili túžbu po pokoji. A to mi je potechou.

Ale poteší ma, prirodzene, aj veľa iných vecí. Napr. mnohé piesne Elvisa Presleyho, Karla Gotta, Edith Piaf, Yvesa Montanda, nádherná skladba Mikuláša Schneidera-Trnavského *Keby som bol vtáčkom* v majstrovskom podaní excelentného slovenského tenoristu Petra Dvorského... A potom sú tu francúzski „prekliatí básnici" („poètes maudits") Paul Verlaine, Jean Nicolas Arthur Rimbaud a ďalší; a ako v tomto skromnom výpočte vynechať vynikajúceho českého básnika Otokara Březinu a jeho báseň *Moje matka*? A mnoho ďalších umeleckých skvostov očisťujúcich dušu a tým samým osviežujúcich myseľ i telo...

Ďakujem za rozhovor a želám pokoj v duši.

Zuzana Martinkovičová

Filozofická fakulta

Aktivity klasických archeológov

Piati pracovníci katedry klasickej archeológie (prof. PhDr. M. Novotná, DrSc., doc. Dr. phil. E. Hrnčiarik, Mgr. L. Nováková, PhD., Mgr. A. Ďurianová, PhD., a Mgr. M. Daňová, PhD.) sa zúčastnili na významných vedeckých konferenciách v zahraničí, kde prezentovali výsledky svojho bádania v oblasti pravekého a helenistického umenia (konferencia Inspirationen und Funktion der Ur- und Frühgeschichtlichen Kunst, Biskupin, Poľsko), rímskych kostených artefaktov (11th Meeting of the ICAZ Worked Bone Research Group, Iaşi, Rumunsko) a rímskeho šperku (22nd Annual Meeting of European Association of Archaeologists, Vilňus, Litva).

Katedra uskutočnila dva dôležité archeologické výskumy v historickom centre Trnavy. *(rozsiahlejší materiál o nich prinesieme v budúcom čísle)*. Prvý z nich bol na nádvorí Rubrora na Hollého ul, druhý sa zameral na exteriéry Baziliky sv. Mikuláša. Na obidvoch výskumoch vedených doc. E. Hrnčiarikom sa v rámci svojej odbornej praxe zúčastnili študenti klasickej archeológie.

Katedra sa zapojila aj do učiteľských mobilít programu Erasmus+. Mgr. L. Nováková a doc. E. Hrnčiarik absolvovali výmenný pobyt na Mustafa Kemal Üniversitesi

v Hattay (Turecko). Predniesli cyklus prednášok zameraný na náhrobné stavby v Anatólii a na Rimanov na Slovensku. V rámci pobytu mali možnosť navštíviť aj archeologické lokality Anavarza, Anemurium, Kelenderis, Tyana, Kastabala a Seleukia Piereia.

Odborná exkurzia katedry bola v tomto roku zameraná na antické pamiatky, náleziská, múzeá a archeologické parky v južnom Taliansku. Jej hlavnými zastávkami boli Rím, Neapol, Pompeje, Herkulaneum, Oplontis, Paestum, Capri, Cerveteri a Tarquinia.

Záujem seniorov o latinčinu

V júni tohto roka boli slávnostne promovaní prví absolventi študijného programu *Latinský jazyk a kultúra*, ktorý v rokoch 2014 – 2016 uskutočňovala katedra klasických jazykov. Trojročné štúdium sa zameriavalo na získavanie vedomostí z latinského jazyka a antických literatúr, mytológie a kultúry a na osvojenie si poznatkov o starovekých dejinách a civilizácii. Viaceré prednášky sa venovali dedičstvu antiky v európskej kultúre, osobitne s prihliadnutím na odraz antiky v ďalších dejinných etapách v slovenskej kultúre. Absolventi nadobudli schopnosť preložiť jednoduchý latinský text, získali teoretické i praktické vedomosti o antickej vzdelanosti v širších interdisciplinárnych súvislostiach a mali možnosť absolvovať odborné exkurzie. V rámci prednáškových blokov, ktoré sa striedali s hodinami gramatiky, odzneli zaujímavé témy z rímskej histórie a každodennosti, napr. portréty rímskych cisárov, ženy v antike, architektonické zaujímavosti, šťastné i nešťastné osudy Ríma a Itálie či mnoho ďalších tém. Bez povšimnutia však neostala ani latinská tvorba v stredoveku a novoveku. Veľkej obľube sa tešili hodiny zamerané na latinské citáty a ich ekvivalenty v slovenčine.

V študijnom pláne boli zaradené aj tri exkurzie. Prvou z nich bola exkurzia do archeologického parku Carnuntum, ktoré bolo rímskym sídlom provincie Panónia a leží v katastri obcí Petronell a Bad Deutsch-Altenburg v Dolnom Rakúsku. Vo veľmi atraktívnej a živej forme sa tu poskytuje návštevníkom pohľad na vojenskú a civilnú architektúru provinčných miest rímskeho impéria a umožňuje vytvoriť si predstavu o každodennom živote rímskeho človeka, k čomu prispieva aj odborný výklad. Druhá exkurzia sa realizovala priamo v Trnave, kde sa študenti vydali po stopách latinčiny v uliciach mesta, ktoré bolo významným centrom uhorskej vzdelanosti už od 17. storočia. V poslednom roku štúdia sa uskutočnila návšteva mesta Pezinok a jeho dvoch múzeí, ktorá sa začala prehliadkou expozície vinohradníckej a mestskej kultúry Malokarpatského múzea. Riaditeľka

Mestského múzea zasa predstavila historické zbierky, najmä latinské dokumenty, a v zaujímavom výklade ponúkla pohľad na Pezinok od jeho najstarších dejín až po súčasnosť a plán aktuálneho výskumu múzea.
Tri roky práce s poslucháčmi priniesli nové skúsenosti aj pre pedagógov. Aktívne učenie sa nového jazyka bolo pre väčšinu frekventantov veľkou výzvou a počas prestávok preberali s vyučujúcimi prednášané témy v živých diskusiách. Rozhovory prispeli k tomu, aby učiteľ dokázal vhodnou formou priblížiť jednotlivé témy inej vekovej skupine poslucháčov.
Katedra klasických jazykov sa vzhľadom na pozitívne skúsenosti rozhodla v akademickom roku 2016/2017 znovu otvoriť program *Latinský jazyk a kultúra*, ale zároveň záujemcom ponúknuť nový, dvojročný študijný program *Antika včera a dnes*.

Knižné novinky z produkcie fakulty

Dominika Alžbeta Dufferová:
Náuka a život Edity Steinovej pod zorným uhlom etiky a morálnej filozofie

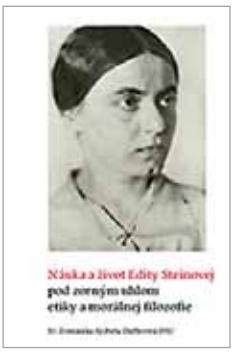

Edita Steinová, spolupatrónka Európy, si svojím životom a spismi zaslúži súvislejšiu štúdiu so snahou preniknúť do jej intelektuálnych horizontov, duchovných hĺbok a do posolstva, ktoré má pre dnešnú Európu i svet. Dedičstvo, ktoré zanechala ľudstvu svedectvom svojho života, presahuje rámec prezentovaného diela i jeho možnosti. Chce uviesť na prah tajomstva jej dvojitého vyvolenia s neobyčajne veľkorysou odpoveďou, ktorá ohromuje plnosťou a veľkosťou víťazstva. A Editino víťazstvo nespočíva v oslave, ktorou by ju mohla poctiť Cirkev alebo ľudstvo, ale v sláve, ktorou ju korunuje ako svoju nevestu sám Najvyšší. Prijíma milosť utrpenia, kráča po stopách Baránka a dosahuje vrchol dokonalosti. Jej život a spisy svedčia o tom, ako hodnoty a skutky človeka sprevádzajú a pretrvávajú s ním aj potom, čo prekročil prah smrti.

Helena Hrehová – Jaromír Feber – Peter Rusnák:
Sociálno-etické motívy v súčasnej ruskej filozofii

Ruská filozofia si zaslúži, aby bola viac docenená, a to pre hĺbku svojich sociálno-etických a metafyzicko-ontologických konceptov, ktoré môžu byť inšpirujúce práve v našich časoch, keď prežívame krízu rodinných vzťahov, krízu filozofického myslenia a humánnosti. Súčasné ruské myslenie poskytuje hlboké a pritom realistické idey a môže sa stať objavnou cestou motivujúcou k premene zmýšľania na prospech jednoty, ktorá oponuje snahám po moci bez osobností, po hedonizme a pôžitkárstve či po prehnanej erotizácii života. Ruská skúsenosť môže byť cenným príspevkom ku globálnemu očisteniu v oblasti medziľudských vzťahov.

Erika Juríková – Ladislav Tkáčik (eds.):
Studia doctoralia Tyrnaviensia 2016

V poradí už šiesty zborník z doktorandského dňa Filozofickej fakulty TU prináša deväť štúdií doktorandov troch študijných programov, a to slovenské dejiny, sociálna psychológia a systematická filozofia. Dies doctoralis sa uskutočnil 9. marca 2016. Študenti na ňom pred svojimi pedagógmi, školiteľmi i spolužiakmi prezentovali čiastkové výsledky výskumov, ktoré tvoria vedeckú bázu ich dizertačných prác. V súčasnosti je vzhľadom na akcentovanie publikačnej činnosti v rámci hodnotenia vysokých škôl maximálne dôležité podporovať ediční činnosť študentov tretieho stupňa štúdia. Preto sú vybrané príspevky doktorandov po odporúčaní školiteľov každoročne uverejňované v doktorandskom zborníku, a tak reprezentujú nielen študenta, ale aj jeho školiteľa a celý odbor.

Erika Juríková – Daniel Škoviera (eds.):
Sambucus XI. Práce z klasickej filológie, latinskej medievalistiky a neolatinistiky

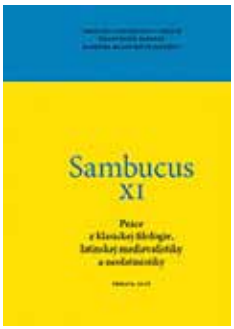

Zborník katedry klasických jazykov obsahuje deväť štúdií. Grécko-rímskej antiky sa týkajú štúdie J. Janouška a J. Bažanta, k počiatkom rímskej filozofie pozýva a sprevádza po nich P. Fraňo. Štúdia M. Andokovej sa vzťahuje na dôležitý prvok antického rečníckeho umenia. Novolatinskú tematiku, osobitne tesne spätú s antikou, sľubujú štúdie D. Škovieru a S. Zavarského. Prvá registruje prítomnosť básnika Vergília na Slovensku najmä v literárnych dielach a knižniciach, druhá zasa predstavuje dominantný ciceronianizmus v diele Krištofa Preyssa, zapáleného obdivovateľa veľkého rímskeho rečníka a bratislavského rodáka. Uhorsko-slovenskú novolatinskú spisbu a uplatnenie zásad rétorického umenia zvolil za tému svojej štúdie J. Kordoš a rétorickým dielom Prešovčana Jána Webera z hľadiska konkurencie antických a kresťanských prvkov sa zaoberá E. Brodňanská. Téma poslednej z novolatinských štúdií, ktorá hovorí o jezuitskom divadle v Čechách, korešponduje s filologickým bádaním, ktoré sa rozbieha na Slovensku, a poskytuje mu nevyhnutný a zaujímavý komparatívny materiál.

Klára Kuzmová, Lenka Fišerová, Erika Juríková

Pedagogická fakulta

Migračný pohyb z interdisciplinárnej perspektívy

Katedra pedagogických štúdií Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave bola hlavným organizátorom medzinárodnej vedeckej konferencie *Migrácia: náboženstvá bez hraníc – európska perspektíva.* Uskutočnila sa na pôde Trnavskej univerzity dňa 2. mája 2016. Cieľom konferencie bolo prediskutovať problematiku súčasného migračného pohybu v Európe z interdisciplinárnej perspektívy ako o (medzi)náboženskom a (inter)kultúrnom probléme, reflektovať európsku historickú skúsenosť s migráciou, ako aj špecificky európske prístupy k migrácii na báze širokej platformy rôznych akademických disciplín, štátnych inštitúcií a mimovládnych organizácií.

Na príprave podujatia sa podieľali viaceré akademické a štátne inštitúcie: Cirkevný odbor Ministerstva kultúry Slovenskej republiky, Teologická fakulta Trnavskej univerzity, Centrum spirituality Východ – Západ Michala Lacka v Košiciach a Katolícka univerzita Petra Pázmaňa v Budapešti.

Záštitu nad konferenciou prevzali Dr. h. c. Ing. Tibor Mikuš, PhD., predseda Trnavského samosprávneho kraja, prof. doc. JUDr. Marek Šmid, PhD., rektor Trnavskej univerzity v Trnave, a prof. PaedDr. René Bílik, CSc., dekan Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave.

Vystúpili na nej viacerí zahraniční i domáci účastníci. V predpoludňajšom bloku bol prvým z hlavných zahraničných rečníkov prof. Dr. Adrian Loretan z Univerzity v Lucerne. Tému svojej prednášky formuloval ako otázku: *Must violations of women's rights by religions be tolerated?* Prof. Dr. Balázs Mezei z Katolíckej univerzity Petra Pázmaňa v Budapešti prednášal na tému *The crisis of migration – diagnosis, solutions, implications.* V popoludňajšom bloku vystúpila Jo-

Prof. Dr. Adrian Loretan

lande Ditewig zo stredoeurópskeho zastúpenia UNHCR so svojím referátom *UNHCR's perspective on migration*.

Z domácich účastníkov v rámci predpoludňajšieho programu vystúpili PhDr. Silvia Puteková, PhD., a PhDr. Oľga Kabátová, PhD., z Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity – ich spoločný referát mal názov *Pravda a mýty o zdraví migrantov do EÚ***.** Mgr. Alena Chudžíková, MSc., z Centra pre výskum etnicity a kultúry predstavila fenomén náboženskej slobody v kontexte narastajúcej migrácie. Medzinárodnú organizáciu pre migráciu zastupovala Adriana Weissová, ktorá účastníkov konferencie oboznámila s úlohou Medzinárodnej organizácie pre migráciu pri presídľovacích programoch. Predpoludňajšie rokovanie uzatvoril svojím príspevkom na tému *Migrácia a nádej – o spoločnom menovateľovi ľudskej (ko)existencie* prof. PhDr. Pavol Dancák, PhD., z Prešovskej univerzity v Prešove.

Spoločným menovateľom popoludňajšieho rokovania boli reálne skúsenosti s migrantmi a utečencami takpovediac z prvej ruky. Anton Frič hovoril o dôvodoch exodu kresťanov z Iraku a ich situácii v utečeneckých táboroch v irackom Kurdistane. Daniel Kaba, B.Th., LL.M., predstavil pôsobenie mimovládnej organizácie ADRA na Balkáne. Generálny sekretár Slovenskej katolíckej charity Ing. Radovan Gumulák referoval o integrácii osôb s medzinárodnou ochranou na Slovensku. Michaela Pobudová, MA, doplnila problematiku integrácie osôb s medzinárodnou ochranou na Slovensku o skúsenosti z dobrovoľníckej iniciatívy „Kto pomôže".

V záverečnej časti konferenčného rokovania prezentoval historický pohľad na problematiku migrácií Mgr. Kamil Sládek z Centra pre európsku politiku v príspevku nazvanom *Dejiny migrácií na území dnešného Slovenska*. Teo-

Jolande Ditewig

logický pohľad na túto tému zaznel v referáte Dr. Williama McConkieho *The Latter-day saints response to the European migration crisis.*

Stretnutie predstaviteľov akademickej obce, štátnych inštitúcií a mimovládnych organizácií okolo „horúcej" témy migrácie sa ukázalo ako prínosné, pretože vytvorilo priestor na dialóg perspektív a výmenu skúseností v problematike, ktorá v súčasnom európskom spoločenskom dianí aktuálne rezonuje a dožaduje sa komplexnej odpovede.

Martin Dojčár

Foto: © 2016 Gréta Zubová

Pedagogická fakulta v Indonézii

V Indonézii v meste Semarang (ostrov Jawa) sa v dňoch 13. a 14. mája 2016 konal tretí ročník medzinárodnej konferencie zameranej na oblasť vzdelávania detí v ranom veku – *The 3rd Semarang Early Childhood Research & Education Talk* (známej pod skratkou *Secret*).

Konferenciu každý druhý rok organizuje Semarang state university (UNNES), jej katedra na prípravu predškolských učiteľov. Tento ročník mal názov *Towards Research-Informed Vision and Practice of Early Childhood Education* a participovali na nej hostia a účastníci najmä z ázijských a afrických krajín (Indonézia, Malajzia, India, Keňa, Malawi), ale aj z Veľkej Británie, Nového Zélandu a zo Slovenska. Na pozvanie organizátorov predniesol na konferencii hlavný referát prof. PhDr. Branislav Pupala, CSc., z našej pedagogickej fakulty.

Toto vystúpenie zúročilo jeho viacročné pôsobenie v oblasti porovnávacej a rozvojovej predškolskej pedagogiky s osobitným dôrazom na problematické miesta kurikulárnych politík rozličných regiónov sveta, ktoré prináša globalizácia. Prof. B. Pupala a dekan Pedagogickej fakulty Semarang state university prof. Dr. Fakhruddin priamo na konferencii podpísali dohodu o spolupráci medzi oboma ich pracoviskami. Pedagogická fakulta TU tak získava ešte pevnejšie miesto v medzinárodnej predškolskej pedagogike a v tejto oblasti posilňuje svoje doterajšie pôsobenie na ázijskom (i africkom) kontinente.

B. P.

Odborníci o detstve v Nemecku a Indii

Dňa 8. júna 2016 sa na Pedagogickej fakulte Trnavskej univerzity uskutočnili dve prednášky zahraničných odborníkov z Nemecka a Indie. Úvodnú, na tému *Metódy a metodológia vo výskume detstva,* predniesla prof. Johanna Mierendorff z Univerzity Martina Luthera v Halle-Wittenbergu, ktorá patrí k najstarším a najprestížnejším univerzitám v Nemecku. Profesorka Mierendorffová je prodekankou filozofickej fakulty danej univerzity a vedúcou oddelenia sociálnej pedagogiky so zameraním na pedagogiku raného detstva. S touto univerzitou, vzhľadom na podpísanú bilaterálnu zmluvu s Trnavskou univerzitou v programe Erasmus+ a iné spoločné výskumné aktivity, úzko spolupracuje Katedra školskej pedagogiky PdF TU. V zmysle zmluvy sa pravidelne uskutočňujú akademické a plánujú aj študentské mobility.

Práca prof. J. Mierendorffovej je teoreticky a empiricky zameraná najmä na detstvo ako sociálny a kultúrny fenomén a na vzájomný vzťah medzi detstvom a sociálnym štátom (politiky týkajúce sa detí, mládeže a rodiny). Jej súčasný výskumný projekt *Rozdiely/odlišnosti v inštitucionálnych podmienkach vo výchove a vzdelávaní v ranom detstve*, ktorý je súčasťou širšieho výskumu výskumnej skupiny Mechanizmus tvorby elít v nemeckom vzdelávacom systéme, je zameraný práve na výskum sociálnych nerovností. Projekt sa venuje komerčným vysokonákladovým centrám detskej starostlivosti a zameriava sa na otázku, aké dôsledky má ďalšia diferenciácia a hierarchizácia starostlivosti o deti v týchto centrách a aké nové procesy inštitucionálneho diferencovania môžeme identifikovať.

Prednáška prof. J. Mierendorffovej na pedagogickej fakulte bola zameraná najmä na zmeny vo výskume detstva. Ponúkla zaujímavé pohľady na metodologické problémy, ktoré si našli ohlas v publiku tvorenom predovšetkým zo študentov doktorandského štúdia v študijnom programe školská pedagogika.

Druhým prednášajúcim bol Dr. Chetan Sinha z Katedry psychológie Christ University z Indie. Svoju prednášku pod názvom *Kastový systém a nerovnosť vzdelávacích šancí v Indii* zameral na vysvetlenie kastového systému v Indii a jeho vplyv nielen na vzdelávanie, ale i na spoločenské rozdiely. Počas prednášky i po nej sa diskutovalo o témach súvisiacich so sociálnym statusom v Indii aj o (ne)možnostiach zmeny tohto systému.

Obaja hostia sa v dňoch 9. – 10. júna zúčastnili ako pozvaní prednášajúci na konferencii nazvanej *Učiteľ nie je Google*, ktorej odborným garantom bola Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity a na ktorej sa zúčastnilo viac ako 450 riaditeľov a učiteľov z regionálneho školstva na Slovensku. Uvedenú konferenciu otvoril dekan PdF TU v Trnave, okrem viacerých zahraničných hostí na nej prednášali aj docenti a profesori Pedagogickej fakulty TU. Nosné témy konferencie sa týkali okruhov rovnosti či nerovnosti šancí vo vzdelávaní, rozmanitosti vzdelávacích procesov a manažmentu školy.

Ondrej Kaščák, Dana Masaryková, Branislav Pupala

Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce

Letný tábor pre deti so svalovou dystrofiou

Vyskúšali ste v živote nejakú formu dobrovoľníctva? Darovali ste niekomu zadarmo kúsok z vašej energie a voľného času, aby ste mu aspoň na chvíľku zlepšili deň, vyčarili úsmev na tvári a aspoň trošku skvalitnili život? Možností je veľmi veľa a my študenti sociálnej práce sme sa rozhodli jednu z nich využiť: na týždeň sme sa stali dobrovoľníkmi – osobnými asistentmi detí so svalovou dystrofiou.

A povieme vám na rovinu: tento pocit, nielen užitočnosti, ale aj zmysluplnosti našej „práce“, je ako jediná, bezplatná, legálna droga na Slovensku a v široko-ďalekom okolí. Nevyrovná sa mu nijaká nudná plážová dovolenka či iné letné klišé. Tu ide o viac. Daruješ radosť nielen sebe, ale aj ďalším pätnástim úžasným chlapcom, ich súrodencom a rodičom, ktorí to ani jeden-jediný deň do roka nemajú ľahké. Títo chlapci totiž bojujú so zákernou chorobou, ktorá sa volá Duchenneova svalová dystrofia.

Poznáme viacero druhov svalových dystrofií, ale táto konkrétna forma je najnemilosrdnejšia. Za týmto konkrétnym genetickým ochorením, ktoré postihuje iba chlapcov, stojí mutácia génu, následkom ktorej si telo nedokáže vyrobiť bielkovinu dystrofín, bez ktorej svalstvo nedokáže fungovať. V praxi to znamená, že chlapec, ktorý sa pri narodení javil ako zdravý, začína okolo šiesteho roku veku padať, objavujú sa ťažkosti s chôdzou a okolo desiatich rokov, v čase, keď by sa mal s kamarátmi naháňať za futbalovou loptou, prestáva byť schopný chôdze a začína byť odkázaný na invalidný vozík. Dystrofia mu pomaly, ale isto „zožiera“ svalstvo. Pri neustálom ubúdaní síl mechanický vozík nahrádza elektrickým, ktorý je „zdobený“ šikovnými gombíkmi a silným motorom, nahradzujúcim nielen jeho nôžky, ale aj rúčky. U každého chlapca je priebeh ochorenia i stupňovanie komplikácií individuálne. Jedno však majú všetci spoločné. Choroba je veľmi zákerná a neliečiteľná. Väčšina našich statočných bojovníkov sa dožíva maximálne okolo 25 rokov, keď sú už pripútaní na lôžko a ich pľúca a srdce zlyhávajú...

Tím dobrovoľníkov

Áno, v živote sú aj smutné veci, ktoré nemôžeme zmeniť, ale čo zmeniť môžeme, je to, že týmto deťom a ich rodinám dokážeme aspoň na určitý čas vyčarovať úsmev na tvári a vložiť všetky svoje sily do toho, aby sme im pripravili aspoň jeden krásny týždeň v roku, v ktorom si rodičia oddýchnu od každodenných starostí a deti zažijú letný tábor, na ktorom sa budú cítiť takmer ako iní zdraví chlapci.

Jedna z našich dobrodružných výprav

Za tým celým stojí Organizácia muskulárnych dystrofikov, ktorá každoročne takýchto táborov pripravuje hneď niekoľko, a my sme dostali možnosť byť súčasťou jedného z nich.

Na tábore sa zúčastňujú celé rodiny: deti so svalovou dystrofiou, ich súrodenci aj rodičia. Každé dieťa má počas celého týždňa priradeného svojho osobného asistenta (to sme boli my), ktorý je pre dieťa rukami aj nohami a všetkým, čo treba na to, aby sa dieťa mohlo zapájať do programu a užiť svoj táborový týždeň, ako sa patrí. Program počas celého týždňa vymýšľajú animátori a deti sa na ňom zúčastňujú spolu so svojimi súrodencami. Rodičia majú tiež svoj program, ktorý

zabezpečuje vedúca tábora, no tento program je flexibilnejší a zahŕňa okrem oddychu a turistiky takisto napríklad poradenstvo, arteterapiu alebo masáže.
Náš tohtoročný letný tábor v čarovnej dedinke Čičmany sa niesol v znamení superhrdinov. Vďaka našim animátorom sme sa na týždeň „transformovali“ do kože „Avengerov“ a zažili sme kopec dobrodružstiev, hier, šifier, hádaniek, pátrania, no taktiež maľovania a tvorenia.
Okrem toho sme nasali energiu z okolitej čarovnej prírody, zažili sme parádnu opekačku a všetci sme mali možnosť zalietať si na letisku v Prievidzi, navštívili sme areál Vodný svet v Sebedraží, kde sme napríklad chytali ryby, no taktiež sme mali veľmi milú návštevu, ktorou bol obľúbený herec Lukáš Latinák. Tohtoročný tábor (podobne ako minuloročný v Tatrách) ukončila rozlúčková diskotéka, na ktorej sme sa s deťmi vybláznili a vytancovali – aj keď niektorí so zaslzenými očami. Nevidieť našu druhú rodinu 365 dní je dlhý čas. A my sme sa po oba tie roky, keď sme mali možnosť byť súčasťou tohto tábora, touto rodinou skutočne stali. Nadobudli sme tu priateľstvá a spomienky na celý život. Dovolíme si tvrdiť, že takáto skúsenosť naučí každého jedného človeka vážiť si život a užívať každú jeho jednu sekundu, pretože môže byť tá posledná. A hlavne – vďaka tomuto táboru a Organizácií muskulárnych dystrofikov sme sa utvrdili v tom, že študujeme ten

Ideme na výlet

správny odbor. Sociálna práca totiž nie je len profesiou, je poslaním.
Tvoje dnešné kroky a rozhodnutia tvoria tvoju budúcnosť. No skúsenosti, ktoré nazbieraš dnes, dokážeš zužitkovať neskôr.

V. Cintulová, M. Danková, L. Budzáková, D. Barcziová, D. Drábik, B. Hažíková a N. Vojtúšová
Foto: Lucia Budzáková

P.S. Ak ťa tento článok zaujal a chcel by si sa aj ty stať dobrovoľníkom a členom našej táborovej rodiny, ozvi sa na: klaudia.vidova@tvu.sk.

Tréning zdravotníckych pracovníkov v Keni

Počas tohtoročného júla a augusta sa v rámci detašovaného pracoviska Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce TU v Keni – Kwalesa uskutočnil tréning zdravotníckych pracovníkov v kraji Matuga. Absolvovali ho po jednom zdravotníckom a jednom komunitnom zdravotníckom pracovníkovi z 21 zdravotných centier v kraji. Za tréning boli zodpovední Mgr. Denisa Jakubcová, PhDr. Zuzana Kráľová, PhD., a Mgr. Michal Rafajdus, PhD.
Cieľom tréningu bolo zvýšiť vedomosti a zručnosti pracovníkov v hlásení infekčných ochorení a monitorovaní epidemiologickej situácie infekčných ochorení v potrebnom čase a kvalite. Každému zdravotníckemu centru v kraji sa poskytol hlásny nástroj – tablet. Tréning pre zdravotníckych pracovníkov sa skladal z dvoch hlavných častí: prednáškovej sekcie a sekcie práce s tabletom. V prednáškovej sekcii sa účastníci

naučili definovať prioritné ochorenia a stavy determinujúce zdravie populácie, štandardné definície prípadov infekčných ochorení a najmä ako rozpoznať, hlásiť a riešiť stav epidémie.
Na zjednotenie systému hlásenia v kraji slovenskí lektori pripravili a zaviedli nový, jednoduchý a rýchly systém formou tabuľkového editora, zdieľaný v rámci Google Drive. Počas sekcie práce s tabletom si zdravotnícky personál osvojil vedomosti a zručnosti pri hlásení týmto spôsobom a praktickými cvičeniami sa naučil, ako analyzovať hlásené dáta prostredníctvom epidemiologických indikátorov (osoba, miesto, čas, chorobnosť, úmrtnosť a smrtnosť).
Komunitní zdravotnícki pracovníci sa prednáškami a modelovými situáciami naučili zoznam prioritných diagnóz infekčných ochorení, ich štandardné definície, spôsob hlásenia, ako postupovať v prípade stavu epidémie a ako pracovať s komunitou. V súčasnosti využívajú nový spôsob hlásenia obe partnerské strany – kenská strana z dôvodu monitorovania epidemiologickej situácie a hlásenia dát do medzinárodných štruktúr a slovenská strana na sledovanie úspešnosti tréningu. Nasledujúcim krokom je prerokovať možnosti budúcej spolupráce a zavedenie hlásenia pre ďalšie kraje.

D. J., Z. K., M. R.
Foto: Zuzana Kráľová

Teologická fakulta

Ako pomôcť rodičom s deťmi s downovým syndrómom

Pedagógovia a študenti Teologickej fakulty Trnavskej univerzity pozvali v dňoch 17. – 19. júna skupinku rodičov s deťmi s downovým syndrómom aj spolu s ich súrodencami do malebnej dedinky Čičmany, situovanej v krásnom prostredí Strážovských vrchov, kde pre nich pripravili zaujímavý a veľmi inšpirujúci víkend. Cieľom bolo prostredníctvom rôznych aktivít a prednášok v stručnosti prezentovať novú metódu z oblasti sociálnej práce s názvom *counseling*, ktorá sa formuje práve na pôde katedry náuky o rodine pod vedením docentky Márie Šmidovej. Ide o metódu, ktorá predstavuje nový spôsob, ako čeliť ťažkým situáciám zasahujúcim človeka na úrovni jednak osobnej, ale aj spoločenskej a spirituálnej. Určená je pre rodiny a rodičov nachádzajúcich sa v záťažových situáciách, akým je napríklad život rodiny s dieťaťom s downovým syndrómom. Pani docentka Šmidová sa spoločne s ostatnými kolegami pedagógmi, ako aj s odborníkmi z rôznych vedných oblastí a študentmi študijného programu náuka o rodine už niekoľko rokov venuje hľadaniu nových možností pomoci aj pre tieto rodiny, aby mohli napriek svojej ťažkej situácii žiť plnohodnotný a kvalitný život.

Víkendové stretnutie bolo rozdelené do troch dní, počas ktorých prebiehali rôzne aktivity pre deti i zaujímavé prednášky pre rodičov. Prvý večer sa niesol v znamení príjemnej atmosféry umocnenej spevom pri gitare a spontánnym prejavom detí s downovým syndrómom pri spoločných aktivitách so študentmi. Vyznel tak, akoby sa všetci účastníci navzájom už dlhšie poznali, takže sa cítili spolu veľmi príjemne. Nasledujúci

deň bol program rozdelený do dvoch časti. Jedna časť programu bola venovaná deťom, o ktoré sa starali študenti. Deti mali možnosť zahrať sa množstvo pohybových hier a aktívne sa zapojiť do ukážky canisterapie, sprostredkovanej organizáciou *Zmysel života*. Súčasne prebiehal aj program pre rodičov v podobe rôznych zaujímavých prednášok z oblasti psychológie, sociálnej práce, duchovného sprevádzania a *counselingu*. Odzneli napríklad témy *Komunikácia vo vzťahu*; *Kognitívna stimulácia dieťaťa*; *Problémové správanie dieťaťa a dilemy rodičovských rolí pri výchove dieťaťa so špecifickými problémami*; *Špecifiká counselingu pre rodiny s dieťaťom s downovým syndrómom* či *Nácvik sprevádzania s duchovnou problematikou*.

Vhodným prepojením celodenného programu sa stala svätá omša, po ktorej nasledovala jeho druhá časť. S deťmi prebiehala arteterapia, potom nasledovali individuálne hry a muzikoterapia, v rámci ktorej prišiel na rad nácvik spievaného divadelného predstavenia, sprevádzaného hrou na gitaru, ktorý deťom pomáhal precvičovať prácu v skupine. Rodičia si v tomto čase mohli vypočuť prednášky venované už zmienenému *counselingu* a jeho základným princípom, ktoré by mohli pomôcť týmto rodinám v ich každodennom živote. Príjemným zavŕšením tohto zaujímavého dňa bola opekačka. Tretí deň stretnutia otvorila svätá omša, potom nasledoval výlet detí so študentmi do skanzenu v dedinke Čičmany.

Záverečné spoločné prežívanie stretnutia všetkých účastníkov bolo naplnené hlbokými dojmami a pocitmi radosti, vďačnosti a nádeje. Všetkých rodičov hlboko

oslovilo, že existujú mladí ľudia, ktorí sú ochotní dať sa do služieb iným a pomáhať. To, akí sú rodičia za svoje deti vďační, to, že si ich nechali aj napriek postihnutiu a s akým pokojom a láskou svoje deti prijímajú, ich obeta a odhodlanie bojovať za ne napriek ťažkému postihnutiu, snaha dať im dobrý príklad života aj napriek tomu, že oni ho zrejme nebudú môcť z dôvodu svojho postihnutia nikdy plne pochopiť – to všetko veľmi hlboko oslovilo každého zúčastneného študenta i pedagóga. Nesmiernym obohatením bola pre študentov takisto možnosť stretnúť sa so samotnými deťmi s downovým syndrómom, s ich veľkými prejavmi lásky a bezprostrednosti. Podľa slov všetkých účastníkov úprimné dojatie, prežité zážitky, pozitívne emócie a povzbudenie, ktoré na stretnutí zažili, bude v nich rezonovať ešte veľmi dlhý čas. Rodičia sa so študentmi a pedagógmi rozlúčili s vďačnosťou za ich prístup, za to, s akou láskou prijali tak ich, ako aj ich deti, ktorých sa neštítili, naopak sa im venovali naplno a obetavo. A študenti si zasa vo svojich srdciach odnášali úprimnú radosť z toho, že mohli nahliadnuť do životov týchto rodín a ich detí, že im každý z nich celkom osobitým a jemu vlastným spôsobom mohol darovať kúsok zo seba samého, zo svojej lásky, radosti, povzbudenia a svojho času.

Možno len dúfať, že podobné spoločné stretnutia realizované pedagógmi a študentmi študijného programu náuka o rodine pre rodiny s deťmi s postihnutím budú pokračovať aj naďalej.

Mariana Hamarová

Skúsenosti s counselingom zo zahraničia

Medzinárodná konferencia *Sprevádzanie v sociálnej práci* sa uskutočnila v priestoroch Teologickej fakulty Trnavskej univerzity 19. mája 2016. Hlavnú časť programu vyplnili vystúpenia troch zahraničných prednášateľov, ktorí predstavili skúsenosti s implementáciou a využívaním sprevádzania – counselingu v USA, Taliansku a Maďarsku. Zároveň domáci lektori predstavili poznatky, priebeh a výsledky realizovaného projektu teologickej fakulty týkajúceho sa nového modelu študentských praxí s využitím counselingu v rodinách so špecifickými sociálnymi problémami.

Zúčastnení sociálni pracovníci, lekári, pedagógovia a študenti ocenili, že dostatok času sa venoval aj diskusii, počas ktorej sa lektori navzájom konfrontovali otázkami o vymedzení counselingu k ostatným formám pomoci. Už počas konferencie sa tak vyprofilovala línia ďalších krokov potrebných na vytvorenie a zaradenie viacerých predmetov pre študentov sociálnej práce, náuky o rodine a teológie. Na postupné zavedenia odborného sprevádzania do praxe bude potrebné aj následné legislatívne krytie tohto druhu pomoci a vytvorenie jasných kvalifikačných predpokladov.

Konferencia utvrdila jej organizátorov v ambícii zaradiť counseling medzi formy špecializovaného sociálneho poradenstva, ktoré by sa v sociálnych službách štandardne využívali.

Jeseň plná konferencií

Teologická fakulta TU už tradične otvára akademický rok konferenciami a odbornými prednáškami pozvaných hostí. Na začiatok prijal pozvanie Michael Kolarcik SJ, rektor Pápežského biblického inštitútu v Ríme. Jeho prednáška *Milosrdenstvo a spravodlivosť v Biblii* osvetlila aktuálnu tému počas Roka milosrdenstva a poukázala na biblické východiská tejto myšlienky.

Prvá väčšia konferencia tejto jesene mala názov *Patristická a stredoveká recepcia Šalamúna: Kazateľ – Príslovia – Pieseň piesní***.** Organizátorom konferencie bola Teologická fakulta TU v spolupráci s Patristickou spoločnosťou Českej republiky, Slovenskou patristickou spoločnosťou a Slovenskou spoločnosťou pre katolícku teológiu. Na konferencii sa zúčastnili viacerí domáci i zahraniční odborníci.

V dňoch 13. a 14. októbra sa na našej teologickej fakulte bude konať medzinárodná konferencia *Pohostinnosť ako staronový jazyk postkresťanskej Európy?* Príspevky konferencie reflektujú nanajvýš aktuálnu morálnu výzvu. Slovo pohostinnosť pochádza z latinského hospes a znamená jednak hosťa, ale aj cudzinca, ktorý môže predstavovať potenciálne nebezpečenstvo. Medzi týmito dvoma významami sa v minulosti ťažko rozlišovalo, podobne ako sa nám niekedy ťažko rozlišuje medzi hosťom a cudzincom dnes a ako sa s týmito asociáciami v súčasnosti stretávame naprieč celou Európou. Na konferencii budú prezentovať teologické i filozofické koncepcie domáci i zahraniční odborníci (viac informácii na www.tftu.sk).

Dvojstranu pripravila: Petronela Molnárová

Právnická fakulta

Východiská a prax financovania cirkví

Financovanie cirkví a náboženských spoločností patrí k najcitlivejším oblastiam štátno-cirkevných vzťahov i k najviac diskutovaným témam v oblasti konfesionálneho práva. So snahou prispieť z akademickej pôdy do tejto diskusie, smerujúcej k novému modelu financovania cirkví na Slovensku, usporiadal Ústav pre právne otázky náboženskej slobody Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave v rámci projektu Vega 1/0254/16 *Financovanie cirkví a náboženských spoločností*, vedeckú konferenciu s medzinárodnou účasťou pod názvom *Financovanie cirkví a náboženských spoločností – teoretické východiská a prax*. Konferenciu otvoril rektor Trnavskej univerzity v Trnave prof. doc. JUDr. Marek Šmid, PhD., a dekanka Právnickej fakulty TU doc. JUDr. Mgr. Andrea Olšovská, PhD.
Obaja akcentovali senzitívnosť a aktuálnosť traktovanej problematiky. Ako názov konferencie napovedá, podujatie sa koncentrovalo na teoretické východiská a súčasnú súvisiacu prax ekonomického zabezpečenia náboženských subjektov. Aktívni účastníci zo Slovenska, Českej republiky, Rakúska a Ukrajiny sa zamýšľali nad základnými princípmi vzťahov cirkví a náboženských spoločností a moderných demokratických štátov, ktoré sa neviažu na žiadnu ideológiu a náboženstvo. Venovali sa sekulárnym princípom vo vzťahu k podporám náboženských organizácií. Rezonovala aj otázka oprávnenosti podpory náboženských spoločností zo strany verejného sektoru, ich autonómie, služby jednotlivcovi a spoločnosti a jednotlivých modelov ekonomického zabezpečenia cirkví. Osobitná pozornosť sa zamerala na špecifiká niektorých štátov Európskej únie, ako aj Ukrajiny. Účastníci sa tiež venovali otázke členských príspevkov, vybraným daňovým inštitútom, odmeňovaniu duchovných a analýze vývoja objemu prostriedkov poskytovaných na platy duchovných a príspevkom na prevádzku ústredí cirkví zo štátneho rozpočtu. Špecifickou témou bola problematika reštitúcií cirkevného majetku vo vzťahu k financovaniu cirkví. Účastníci v záverečnej diskusii konštatovali rozmanitosť modelov a nevyhnutnosť zohľadňovania historického vývoja, religiózno-demografickej situácie v danej krajine, a tiež potrebu spoločenského zmieru aj v tejto oblasti pri ich aplikácii.

Doc. ICDr. PaedDr. Jozef Marčin, PhD., počas prednášky

Text a foto: Michaela Moravčíková

Aktuálne otázky kolektívneho pracovného práva

Dňa 7. septembra 2016 sa na pôde Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave uskutočnil odborný seminár na tému *Aktuálne otázky kolektívneho pracovného práva*, ktorý pripravila Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave v spolupráci s Labour Law Association a nadáciou Fridrich Ebert Stiftung. Vystúpili na ňom odborníci z oblasti pracovného práva z radov akademickej obce, ako aj zástupcovia zamestnávateľov i zamestnancov. Predmetom seminára boli aplikačné problémy v oblasti kolektívneho pracovného práva a zaujímavá diskusia, ktorá smerovala k možným riešeniam problémov a k návrhom *de lege ferenda*. Medzi účastníkmi nechýbali ani zaujímaví hostia – riaditeľ Justičnej akadémie Slovenskej republiky JUDr. Peter Hulla a JUDr. Mária Svoreňová, ktorá pôsobila pri tvorbe zákona č. 2/1991 Zb. o kolektívnom vyjednávaní.
V rámci programu konferencie vystúpil ako prvý riaditeľ Odboru pracovných vzťahov Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR a podpredseda Labour Law Association JUDr. et. Mgr. Jozef Toman, PhD., ktorý priblížil matériu nálezu Ústavného súdu SR k otázke existencie kolektívnych zmlúv vyššieho stupňa. Na neho nadviazal JUDr. Marek Švec, PhD., ktorý sa vo svojom vystúpení venoval aktuálnym otázkam odvetvového

kolektívneho vyjednávania po náleze ústavného súdu, pričom účastníkom konferencie priblížil problematiku reprezentatívnosti odborových zväzov, ako aj odvetvových kolektívnych zmlúv vyššieho stupňa. S rovnako pútavým príspevkom vystúpila JUDr. Simona Schuszteková, PhD., ktorej príspevok bol zameraný na zmluvnoprávne záväzky v kolektívnych zmluvách. Po jej vystúpení nasledoval príspevok Zoroslava Smolinského, predsedu ZO OZ KOVO spoločnosti Volkswagen, ktorý priblížil proces kolektívneho vyjednávania a vedenia sociálneho dialógu medzi zástupcami zamestnancov a zamestnávateľom v spoločnosti Volkswagen Slovakia, a. s. Po ňom vystúpil JUDr. Jozef Greguš, doktorand z Katedry pracovného práva a práva sociálneho zabezpečenia PF TU, ktorý sa zaoberal problematikou kolektívnej ochrany práv rozhodcov ako športových odborníkov v ľadovom hokeji. Záverečného príspevku sa zhostila dekanka Právnickej fakulty TU v Trnave doc. JUDr. Mgr. Andrea Olšovská, PhD., ktorá účastníkom konferencie priblížila pôsobenie zástupcov zamestnancov po prevode podniku.

V rámci diskusie účastníci z radov právnikov, zamest-

návateľov a zástupcov zamestnancov prispeli svojimi odbornými pripomienkami a postrehmi z aplikačnej praxe. Diskusia vysokou odbornosťou znásobila kvalitatívnu stránku seminára. Nasledovalo záverečné zhodnotenie akcentujúce dôležitosť a aktuálnosť témy podujatia.

Jozef Greguš
Foto: Michaela Moravčíková

Justiniánske Digestá ako objekt vedeckého výskumu

Katedra rímskeho a cirkevného práva Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave v rámci svojho projektu prekladu a skúmania Justiniánskych Digest pripravila v dňoch 27. a 28. mája v poradí už 18. konferenciu slovenských a českých právnych romanistov, tentoraz s názvom *Historia et interpretatio Digestorum seu Pandectarum*. Podujatie sa začalo v piatok večer spoločenským stretnutím, na ktorom zúčastnení v prijemnej pracovnej atmosfére prediskutovali viaceré otázky ďalšej vzájomnej spolupráce. Do sobotňajšieho programu bolo zaradených dvadsať príspevkov, z ktorých sa polovica venovala samotným Digestam ako objektu vedeckého skúmania. Ďalšie vedecké príspevky účastníkov tvorivo spracúvali problémy vyplývajúce z textu toho zásadného dokumentu, ktorý bol určujúci pre vývoj našej právnej kultúry na dlhé stáročia. Nemožno zabudnúť na podnetnú účasť zahraničných kolegov, renomovaných profesorov z Rakúska a Nemecka. Výstupom z vedeckej konferencie bude recenzovaný zborník príspevkov všetkých zúčastnených.

Peter Mach

Smolenické stretnutie katedier teórie práva

Katedra teórie práva a ústavného práva PF Trnavskej univerzity v spolupráci s Ústavom štátu a práva SAV zorganizovala stretnutie katedier teórie práva zo Slovenskej a Českej republiky, ktoré sa uskutočnilo v dňoch 16. – 17. júna 2016 v Kongresovom centre SAV na Smolenickom zámku. Toto podujatie sa zvykne organizovať v dvojročných intervaloch a slúži ako platforma na výmenu informácií o aktuálnom stave výučby teoreticko-právnych predmetov v SR a ČR, ako aj o aktuálnych otázkach súvisiacich s teoreticko-právnym výskumom. V tejto súvislosti bol súčasťou tohtoročného podujatia aj odborný seminár s názvom *Súčasné výzvy pedagogickej a vedeckej činnosti v oblasti teórie práva*, v rámci ktorého vystúpili jednotliví členovia zúčastnených katedier a ústavov.

Čo sa týka záverov stretnutia, vo všeobecnej rovine možno konštatovať, že pozícia českých a slovenských právnických fakúlt sa začala viditeľne odlišovať: zatiaľ čo české právnické fakulty majú vytvorené slušné podmienky na svoj rozvoj, tie slovenské začínajú bojovať o vlastné prežitie. To súvisí so skutočnosťou, že o právnické štúdium je v ČR stále veľký záujem (pomer uchádzačov a prijatých študentov sa pohybuje okolo pomeru 5:1), kým v SR záujem o toto štúdium permanentne klesá (príslušný pomer sa blíži k 1:1). To má bezprostredný vplyv aj na kvalitu výučby teoreticko-právnych predmetov, ako aj na stav personálneho zabezpečenia jednotlivých katedier. Za Katedru teórie práva a ústavného práva PF TU organizáciu podujatia personálne zabezpečovali doc. JUDr. Martina Gajdošová, PhD., Mgr. Marek Káčer, PhD., Mgr. Kristián Čechmánek a Mgr. Tomáš Dekan.

Marek Káčer

Karibik: luxus a chudoba v zdraví a chorobe

Keď sme sa počas pracovného pobytu na Jamajke dozvedeli, že sme vyhrali projekt na ostrove Svätej Lucie v Karibiku, veľmi sme sa potešili. Už samotná Jamajka bola predzvesťou zaujímavého prostredia. Stretli sme sa tu s kontrastmi luxusu a chudoby v otvorenej podobe a na jednom mieste.

Jamajka patrí podľa Svetovej banky medzi krajiny s vyšším stredným príjmom (HDP na obyvateľa 5 104 US$). Je teda neporovnateľne bohatšia ako napríklad Keňa (HDP na obyvateľa 1 358 US$), v porovnaní s našou krajinou je tam však len asi jedna tretina príjmu pripadajúceho na jedného obyvateľa.

Už pred odchodom nás varovali, že v hlavnom meste Jamajky je vysoká kriminalita. Počas štyroch dní v Kingstone sme síce chodili po uliciach a zašli aj do obchodov, ale výhradne len v bohatšej časti mesta. Keď sme vodiča projektu požiadali, aby nás aspoň previezol historickým centrom mesta, odmietol. Povedal, že tam nie je radno ísť ani autom, ani peši. Radšej sme ho poslúchli. Ubytovanie bolo perfektné, nie príliš drahé a strava výborná. Dopriali sme si aj drobné radosti ako kávu z Blue Mountains, ktorá sa radí medzi najlepšie na svete – a je skutočne vynikajúca. Tiež o kvalite miestneho rumu nie je potrebné hovoriť. Pri raňajkách v záhrade hotela nám poletovali kolibríky. Aj keď sme si na pobyt nevybrali práve turistickú sezónu – bolo obdobie hurikánov a často pršalo, – dojem bol viac ako príjemný. Turisti si určite užívajú more a pláže, ktoré sme my nevideli. Z pozoruhodností sme však videli múzeum Boba Marleyho a sedeli v reštaurácii, kde bola natočená epizóda z filmového Jamesa Bonda. A tiež sme zažili začiatok hurikánu, ktorý nás počas odletu dosť pohojdal.

V Kingstone sme navštívili ministerstvo zdravotníctva a hovorili s jeho predstaviteľmi i úradníkmi. Všetci mali výbornú angličtinu, ale pracovné prostredie nieslo znaky nedostatku zdrojov: staré počítače, ošúchaný nábytok. Panoval tam pracovný zmätok, vedúca odboru zdravotnej starostlivosti a zároveň osoba zodpovedná za projekty EÚ počas našej návštevy pracovala v exceli na tabuľke s údajmi o tuberkulóze. Nás počúvala na pol ucha, ak vôbec.

Naším zadaním bolo spracovať a prezentovať výsledky štúdie potrieb vzdelávania v manažmente zdravotníckych zariadení a projektov. Pracovali sme s dotazníkom, ktorý mal viac ako 100 položiek. Na konferencii, kde sme prezentovali výsledky štúdie, boli vyšší štátni úradníci a manažéri zdravotníckych zariadení z celého ostrova. Diskusia bola veľmi zaujímavá, k veci, ľudia vzdelaní, mnohí absolvovali štúdium v Európe, najmä vo Veľkej Británii. Samozrejme, diskutovalo sa aj o problémoch, najmä o dostupnosti zdravotníckych služieb. Očividne sa do zdravotníctva nedáva dosť peňazí napriek tomu, že sa využívajú viaceré manažérske nástroje. Bola to zaujímavá skúsenosť, ale hlbšie sa nám do situácie na Jamajke pre krátkosť času nepodarilo nahliadnuť.

Svätá Lucia – čakáreň pred ambulanciou

Na Svätej Lucii bolo času viac. Projekt trval rok a z toho bolo niekoľko týždňov potrebné stráviť na ostrove. Svätá Lucia (HDP na obyvateľa 7 647 US$) patrí medzi ostrovy v súostroví Malých Antíl, má viac ako 170-tisíc obyvateľov. Je to malý ostrovček, veľmi vyhľadávaný turistami. Na prvý pohľad raj na zemi: modré more, tropická vegetácia, zaujímaví ľudia, výborná strava, vynikajúci rum atď. Zvyšok sa dá zistiť vo Wikipédii alebo turistických príručkách. Naša skúsenosť je trochu z iného uhla.

Európska únia sa rozhodla podporiť grantom požiadavku ministerstva zdravotníctva na Sv. Lucii o pomoc pri zvyšovaní kvality zdravotníckych služieb vo viacerých

oblastiach. V prvom rade to bolo vytvorenie politiky sústavného zvyšovania kvality, tiež podpora vzdelávania v tejto oblasti, príprava licenciácie zdravotníckych zariadení, zavedenie klinických postupov (*guidelines*), uplatnenie klinickej kontroly kvality (*clinical governance*) a v neposlednom rade kontinuálne hodnotenie a monitorovanie kvality. Na všetko sme mali traja konzultanti necelý rok. Veľmi odvážny projekt a ťažký klient. Pravdou je, že niektoré dokumenty už mali pripravené. Tak sme začali s poznávaním situácie. Tu sa v plnom rozsahu prejavili špecifiká ostrova, ktoré ho radia medzi rozvojové krajiny. Vyberiem len niektoré. V prvom rade nie všetci obyvatelia majú zabezpečený prístup k službám zdravotníctva. Je to situácia podobná iným krajinám, kde si obyvateľ musí starostlivosť platiť väčšinou priamo z vlastného vrecka. Prirodzene, môže sa poistiť, pokiaľ má príjem. Ale vzhľadom na pomerne vysokú nezamestnanosť a nízku úroveň vzdelania najmä na vidieku veľké množstvo ľudí vyhľadá pomoc zdravotníka len vtedy, keď je už skutočne zle. Napríklad dentisti neošetria zubný kaz, pretože im to nemá kto preplatiť. V školách sú síce prehliadky zadarmo, ale keď sa nájde kaz, treba zaplatiť za ošetrenie, a to nebýva zvykom.

Ďalším viditeľným problémom je nadváha. Vyplýva z nadbytku vysoko kalorickej potravy, najmä zemiakov, múčnych výrobkov v kombinácii s nedostatkom pohybu. Opakovane sme boli hosťami rôznych slávností ako Deň osamostatnenia či súťaž amatérskych speváckov – všade ponúkali hotové jedlá s obrovskou porciou zemiakov, banánov či ryže. Ceny sa pohybovali okolo jedného eura, takže boli zrejme dostupné širším vrstvám obyvateľstva. Niet preto divu, že nadváha spojená s cukrovkou a vysokým krvným tlakom je hlavným zdravotným problémom, ktorý trápi mladých aj starých ľudí. Napriek sľubu vlády, že diagnostika a liečba týchto ochorení budú dostupné zdarma pre všetkých, v skutočnosti je prístup k starostlivosti limitovaný výškou rozpočtu na zdravotníctvo. To obmedzuje aj počet lekárov a sestier, ktorých je v štátnom sektore zúfalý nedostatok. Pritom platy sú veľmi slušné a väčšina lekárov pracuje pre verejný a zároveň aj pre súkromný sektor: jeden deň má dopoludnia ambulanciu v zdravotnom stredisku alebo je v štátnej nemocnici a popoludní prejde do súkromnej ambulancie alebo nemocnice. K tomu je potrebné si uvedomiť podmienky, za ktorých sa pracuje: vysoká horúčava a vlhkosť v období dažďov, jednoducho tropické podnebie. Na juhu ostrova pred niekoľkými rokmi vyhorela štátna nemocnica, dodnes poskytuje služby v prostredí bývalého futbalového štadióna. Mnohé služby nie sú poskytované vôbec, napríklad ožarovanie pri liečbe rakoviny nie je možné vykonávať pre absenciu odborníkov a nedostatok prístrojov. A to výpočet nie je konečný. Teda niet divu, že takto poskytovaná starostlivosť nie je na dostatočnej úrovni.

Pre nás to znamenalo rozlúsknuť otázku, či v takomto systéme možno vôbec hovoriť o trvalom zvyšovaní kvality. Či peniaze vynaložené Európskou úniou na tento projekt môžu priniesť nejaký úžitok pre jednotlivca – občana. Na základe našich skúseností z Kene a Južného Sudánu (aj iných chudobných krajín, napríklad Balkánu) sa vždy pýtame, ako vynaložené financie a úsilie pomôžu človeku, ktorý má zdravotný problém. Licenciácia zariadení by mala prispieť k postupnému zvyšovaniu úrovne prostredia, v ktorom sa služby poskytujú. Výsledkom by mala byť rovnaká minimálna úroveň, napríklad v prístupe k pacientovi, bezpečnému spracovaniu odpadov či bezpečnosti pacienta a personálu. Klinické guidelines prispejú k štandardizácii postupov prevencie, diagnostiky a liečby. Klinická kontrola kvality by mala sledovať výsledky v zmysle dosahu na zdravie, ktoré sa týmito postupmi dosiahnu. Takže odpoveď na položenú otázku je pozitívna: áno, mal by to pocítiť aj pacient/občan. Po skúsenostiach z celého sveta (nevynímajúc Slovensko) nestačí napísať správu, odporučenie či vypracovať guidelines, všade musí byť osobný vklad jednotlivca. A to je problém aj u nás doma.

Školenie zdravotníkov

Kladieme si otázku, prečo sa tieto postupy nezavádzajú aj v slovenských zdravotníckych zariadeniach, kde máme neporovnateľne lepšie podmienky finančné, materiálne aj personálne. A toto nevyrieši nijaký minister, ktorý bude bojovať za zlepšenie finančných tokov, či proti machináciám s nákupmi. Aj u nás sa musí otočiť pozornosť na kvalitu zdravotnej starostlivosti, jej meranie, hodnotenie a nepretržité zlepšovanie na všetkých úrovniach. Hnutie za kvalitu sa začalo automobilovým priemyslom, prečo sa to nedeje v zdravotníctve?

To je však otázka, ktorú už pozitívne riešia na Svätej Lucii, chudobnom ostrove, z ktorého by sme si mohli zobrať príklad.

prof. MUDr. Martin Rusnák, CSc
a prof. MUDr. Viera Rusnáková, CSc
Katedra verejného zdravotníctva FZaSP TU

Dám kráľovstvo za koňa alebo Keď umenie jazdy na koni znamenalo viac ako klasické vzdelanie

Ustálené slovné spojenie *Dám kráľovstvo za koňa* je známe z drámy Williama Shakespeara *Richard III.* V roku 1485 sa pri Bosworthe odohrala posledná bitka, ktorá mala ukončiť tridsaťročnú občiansku vojnu, tzv. vojnu ruží (1455 – 1485). O trón v nej proti sebe bojovali dva šľachtické rody: rod Lancasterovcov, ktorý mal v erbe červenú ružu, a rod Yorkovcov s bielou ružou v erbe. Vojna sa skončila smrťou anglického kráľa Richarda III. (1483 – 1485), posledného z rodu Yorkovcov. Keď mu zabili koňa a nemal z bojiska ako ujsť, v túžbe zachrániť si holý život podľa tradície zahodil aj kráľovskú korunu a zvolal: *„Dám kráľovstvo za koňa!“* Koňa však nezískal a nakoniec ho jeho nepriatelia zabili.

Tento trochu dlhší úvod svojím spôsobom odzrkadľuje aj situáciu v Uhorsku v období vojen s Osmanskou ríšou v 16. a 17. storočí. Ovládať vojenskú taktiku či jazdu na koni bolo dôležitejšie ako znalosti klasických jazykov, literatúry, filozofie či histórie. Nebolo to inak ani u žiakov trnavského jezuitského gymnázia. Navštevoval ho aj Štefan II. Kohári (*Koháry*; 1649 – 1731), budúca hviezda vernosti a hrdinstva, poľný maršal a krajinský hodnostár. Bol synom protitureckého bojovníka Štefana I. Kohériho (1616 – 1664) a Judity Balašovej (*Balassa*). Štefan I. Kohári študoval ako jeden z prvých na Trnavskej univerzite. V akademickom roku 1637/1638 bol študentom prvého ročníka filozofickej fakulty. Pravdepodobne bol so štúdiom v Trnave spokojný, pretože tu neskôr študovali všetci jeho piati synovia. Najstarší Štefan II. a Imrich (1652 – 1684) navštevovali gymnázium v časoch, keď sa hranice Osmanskej ríše nebezpečne posúvali smerom na sever na úkor Uhorska. Jezuitské kolégium bolo 10. augusta 1663 rozpustené, ostalo len päť pátrov na stráženie. V septembri bola obsadená aj pevnosť Nové Zámky. Keď sa v okolí Trnavy objavili osmanské vojská, obyvatelia boli pobúrení, vypukla hystéria, nikomu však nedovolili opustiť mesto, hoci davy ľudí obliehali brány Trnavy. Dvom jezuitským pátrom sa ešte podarilo tajne ujsť z mesta, ale zajali ich Tatári a predali do otroctva. V septembri sa dvaja jezuiti vrátili do Trnavy a v novembri sa začalo vyučovanie v školskom roku 1663/1664. Po páde Nových Zámkov z obavy pred Osmanmi páter Štefan Keresteš (*Keresztes*), profesor na teologickej fakulte, v roku 1664 vypracoval memoriál o preložení univerzity z Trnavy do Bratislavy. Našťastie ostrihomský arcibiskup Juraj Lipai (*Lippay*; 1642 – 1666) sa postaral o posilnenie univerzity testamentárnym odkazom 15 000 zlatých a na Trnavskej univerzite vznikla tretia – právnická – fakulta. Viac sa o preložení univerzity neuvažovalo.

Rukopis Štefana II. Kohériho s jeho podpisom

V tomto rušnom období pod dohľadom jezuitov v Trnave študovali aj spomínaní synovia Štefana I. Kohériho. Dňa 28. marca 1664 napísal Štefan II. z Trnavy otcovi list nasledujúceho znenia: *„Ponížený Váš služobník, nech Vás Ctihodnosť Pán Boh žehná a obdarí zdravím. V týchto dňoch som Vám už písal o našej súčasnej situácii* [a list bol doručený] *prostredníctvom pánov Köszögiho a Štefana Szabóa, pričom v tomto liste som od Vás už žiadal okrem iného aj zaslanie žrebcov; ale keďže doteraz sme od Vás nedostali rozhodnutie, opäť sa na Vás Ctihodnosť musím obrátiť listom, ponížene Vás prosiac, aby ste nám do najbližšieho sviatku Veľkej noci poslal žrebcov, keďže už mladí páni Zichyovci statných žrebcov majú*

Olejomaľba znázorňujúca smrť Štefana I. Kohériho, ktorej autorstvo je pripisované jeho synovi Štefanovi II.

a mladí páni Erdődiovci ich istotne dostanú na Veľkú noc; aj mladí páni Pethőovci čakajú každým dňom od staršieho brata Ladislava Pethőa – ktorý im to sľúbil naposledy, keď tu nedávno bol – krásne turecké žrebce; a ak nám Vaša Ctihodnosť kone nepošlete, popri ostatných mladých šľachticoch budeme vyzerať ako lokaji. ... [Mladých šľachticov] *spomínam z toho dôvodu, že ak oni pochádzajúci z pokojných oblastí* [Zadunajska a okolia Košíc] *a majú žrebcov, je omnoho nutnejšie, aby sme ich mali my, úbohí obyvatelia roviny, – pretože, ak my nebudeme vedieť jazdiť na koni, bude to oveľa väčšia tragédia, ako keď jazdu nebudú ovládať oni. A jazdu na koni sa bez koní – si myslím – naučiť nedá, práve naopak, aj to málo, čo z jazdectva ovládame, zabudneme. A tak Vaša Ctihodnosť, mysliac na budúce dôvody* [nutnosti ovládania jazdy na koni] *môžete ich poslať do Veľkej noci; pretože máte dobrý dôvod na ich získanie a transport...“* Otec synom vyhovel, pretože v liste z 25. apríla 1664 mu ďakovali za tichého a dobre skákajúceho koňa. Štefan II. ďalej písal, že sú aj s bratom Imrichom zdraví a žiadal o ďalšie veci potrebné na jazdenie. V Trnave ich počas štúdia zastihla

POSTHUMA
MEMORIA
RES PACE, BELLOQUE
Gestas
EXCELLENTISSIMI
DOMINI, ac COMITIS
STEPHANI
KOHÁRI
CURIÆ REGIÆ JUDICIS &c.
Breviter Complexa
AC
HONORIBUS
Reverendorum, Prænobilium, Nobilium,
ac Doctissimorum DD. AA. LL. & Philosophiæ
DOCTORUM
Oblata
Ab Illustrissima Rhetorica Tyrnaviensi,
Cùm per
R. P. FRANCISCUM KAZI,
è Soc. Jesu AA. LL. & Philosophiæ Doctorem, ejusdémque Professorem Emeritum
Supremè Doctoratus Philosophici Laureâ in Alma Archi-Episcopali Soc. JEsu Universitate Donavemur.
Annô à parta Salute M. DCC. XXXII.
TYRNAVIÆ,
Typis Academicis, per Leopoldum Berger.

Titulná strana životopisu Štefana II. Kohériho od trnavského profesora rétoriky Ignáca Wagnera Posthuma memoria z roku 1732

Portrét Štefana II. Kohériho od Carla Wilhelma Branda z roku 1742

i smutná správa o otcovej smrti v bitke pri Hronskom Beňadiku 19. júla 1664. Zatiaľ sa nepodarilo zistiť, či aj nasledujúci rok študovali v Trnave, ale v akademickom roku 1665/1666 nachádzame Štefana II. medzi študentmi Viedenskej univerzity. Pri obhajobe dizertácie dostal od panovníka Leopolda I. (1655 – 1705) ako nadpriemerne nadaný študent do daru zlatú reťaz, čo v ňom zanechalo silný dojem a navždy zostal verný Habsburgovcom.

Gymnaziálne štúdium, ktoré absolvovali Kohériovci v Trnave, viedli jezuiti v latinčine, aby sa rýchlejšie a lepšie osvojila. Vyučovala sa aj gréčtina a materinský jazyk sa mohol používať len počas odpočinku a cez prázdniny. Aj na gymnáziu sa viedli dišputy ako na univerzite, ale zameriavali sa na gramatický a etymologický výklad slov, preklad viet, vysvetľovanie gramatických javov a rétoriku. Gymnazisti mali prostredníctvom starovekých spisovateľov pochopiť najprv gramatiku, preto prvé ročníky tvorili triedy zamerané na gramatické javy, potom mali spoznať krásu diel klasikov v ročníku poetiky a napokon si mali osvojiť rečnícke umenie starovekých majstrov v ročníkoch rétoriky. Okrem latinského a gréckeho jazyka sa gymnazisti vzdelávali v oblasti náboženstva, histórie, mytológie, kalendárov, mier a váh. Šesťtriedne gymnázium sa nazývalo aj fakultou jazykov a slúžilo ako prípravka na filozofickú fakultu, ktorej absolvovanie bolo nevyhnutné pre štúdium teológie.

Kým Štefan II. a Imrich v Trnave navštevovali gymnázium, ostatní bratia – Wolfgang (1654 – 1704), Ján (1657 – 1696) a Gabriel (*1659) – študovali na filozofickej fakulte. Imrich Kohári umrel v mladom veku vo Viedni. Štefan II. si vybral vojenskú dráhu. Pri obrane Fiľakova v roku 1682 pred vojskami povstalcov Imricha Tököliho (*Thököly*) bol zajatý a 3 roky väznený, čo sa podpísalo na jeho zdraví. Naďalej však pôsobil ako vojenský veliteľ až do roku 1687, keď sa utiahol na svoj hrad Čabraď. Bol aj literárne činný. Písal poéziu a niektoré jeho diela boli vydané v univerzitnej tlačiarni v Trnave.

Henrieta Žažová
Ústav dejín Trnavskej univerzity

Použitá literatúra:

DROBĚNOVÁ, Zuzana. Študenti a profesori. In ŠIMONČIČ, Jozef – HOLOŠOVÁ, Alžbeta (eds.). Dejiny Trnavskej univerzity 1635 – 1777 / 1992 – 2010. Trnava : Trnavská univerzita, 2010, s. 167 – 168; JANKOVIČ, Vendelín. Trnavská univerzita. Kapitoly o dejinách Trnavskej univerzity v rokoch 1635 – 1777. Bratislava : Pamiatkový ústav, 1995, s. 47 – 50; ELIÁŠ, Miroslav. Zabudnutí hrdinovia protitureckých bojov. Vydané vlastným nákladom, Nové Zámky, 2013, s. 177 – 181; KOZICZ, János. A török elleni harcok vitézi hagyománya a Koháry családban. In KOZICZ, János – KOLTAI, András (eds.). Koháry István emlékkönyv a kecskeméti piarista gimnázium alapításának 300. évfordulójára. Budapest – Kecskemét : Piarista rend magyar tartománya, piarista gimnázium, kolégium, ált. iskola és óvoda Kecskemét, 2015, s. 35 – 36; THALY, Kálmán. Koháry István tanuló-kori leveleiből. In Századok, 1876, s. 385 – 387; ZSOLDOS, Attila (ed.). Matricula Universitatis Tyrnaviensis 1635 – 1701. Budapest : Eötvös Loránd Tudományegyetem, 1990, s. XXXI, pozn. č. 44, s. 16.

S rodinou v Ottawe

Milan Vrbovský, pôvodom Trnavčan, absolvoval na Filozofickej fakulte Trnavskej univerzity magisterské štúdium filozofie, po skončení ktorého pokračoval na katedre filozofie v doktorandskom štúdiu. Dizertačnú prácu na tému Antisemitizmus ako archetypálny predsudok *obhájil v roku 2014. Už počas štúdia pracoval na Úrade vlády SR ako expert na ľudské práva. Od roku 2012 je zamestnaný na Ministerstve zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, kde pracoval okrem iného ako tajomník právnej a konzulárnej sekcie. Od roku 2015 pôsobí na slovenskom veľvyslanectve v Ottawe, v súčasnosti ako zástupca veľvyslanca a konzul. Je ženatý a s manželkou vychovávajú dve deti. Milan Vrbovský je autorom vedeckej monografie* Antisemitizmus ako archetypálny predsudok. Filozofická štúdia predpojatosti *(Trnava 2014).*

Hovoríme so zástupcom vedúceho zastupiteľského úradu a konzulom v Kanade Milanom Vrbovským

Schopnosť kriticky myslieť je stále viac ohrozeným druhom

Na našej univerzite ste absolvovali magisterské a doktorandské štúdium filozofie. Ako vám pomohlo pri uplatnení sa v praxi?

Štúdium filozofie malo pre moje súčasné povolanie diplomata význam hneď z viacerých dôvodov – či už hovoríme o získaní pomerne slušného prehľadu v takmer všetkých spoločenskovedných disciplínach (právo, sociálne a politické vedy...), alebo o schopnosti jasne a zreteľne formulovať svoje myšlienky, ktorá je vo svete diplomacie osobitne dôležitá. Celkom určite však nemožno zabudnúť na posilnenie otvoreného a kritického myslenia, ktoré je dnes, zdá sa, stále viac ohrozeným druhom.

Ako s odstupom času hodnotíte svoje študentské časy, svojich profesorov a spôsob výučby? Na čo si najradšej spomínate?

Na štúdium mám, prirodzene, len tie najlepšie spomienky. Katedra filozofie bola, a verím, že stále je, slobodným priestorom, ktorý každému umožňuje rozvíjať svoje filozofické a ľudské preferencie. Osobitne interakcie s profesorom Andrejom Démuthom boli pre mňa smerodajné.

Mali ste možnosť zoznámiť sa s kanadským vzdelávacím systémom a porovnať ho so slovenským? Čo by ste navrhovali prebrať z kanadského systému a čo naopak považujete za pozitívum slovenského školstva?

Ťažká a zároveň veľmi ľahká otázka... Podľa môjho názoru potrebuje slovenské vysoké školstvo predovšetkým dve veci, ktoré však spolu úzko súvisia a ktoré možno vidieť (nielen) v Kanade – zredukovať počet vysokých škôl a koncentrovať kvalitu vzdelávania a výskumu. V malej krajine, ako je Slovensko, považujem existenciu viac ako troch desiatok univerzít a vysokých škôl za prinajmenšom hodnú zamyslenia. Na porovnanie v Kanade si možno vybrať z necelej stovky vysokých škôl univerzitného typu (Kanada má 34 mil. obyvateľov), zvyšok sú tzv. colleges. Ak to teda niekto s reformou nášho vzdelávacieho systému myslí vážne, tento problém podľa mňa nemôže ignorovať. Napriek tomu chcem povedať, že som optimista. Navzdory takpovediac havarijnému stavu je naše vysoké školstvo schopné vyprodukovať naozaj slušné množstvo kon-

Dr. Milan Vrbovský (prvý sprava) s fotografom Filipom Kulisevom počas jeho výstavy v Ottawe

kurencieschopných študentov, ktorí bez problémov obstoja kdekoľvek vo svete. Na tom treba stavať.

Ako sa vám páči Kanada? Podarilo sa vám navštíviť aj jej odľahlejšie časti? Vedeli by ste si predstaviť, že by ste sa tam usadili natrvalo, a keď, tak kde?
Na cestovanie mi, žiaľ, veľa času nezostáva. V Kanade som od augusta 2015, zatiaľ som mal možnosť navštíviť iba väčšie kanadské mestá ako Toronto, Montreal, Calgary či Vancouver. Celkom určite však mám v pláne navštíviť aj odľahlejšie a „divokejšie“ časti krajiny. A či by som si vedel predstaviť v Kanade trvalo žiť? Určite áno, avšak iba v prípade, ak by mi nevyšiel môj sen o živote v inej krajine – v Izraeli.

V čom spočíva vaša práca na veľvyslanectve a ako často sa vraciate na Slovensko?
Na veľvyslanectve zastávam kumulovanú funkciu zástupcu veľvyslanca a konzula. Okrem každodennej konzulárnej roboty tak plním aj úlohy v rovine politickej, kultúrnej či prezentačnej. Aj preto je moja pracovná náplň každý deň iná, čo však považujem za ideálne. Návšteva Slovenska sa nám nepodarí častejšie ako raz za rok.

Poznajú Kanaďania Slovensko? Vedia, kde sa nachádza? A čo im je o našej krajine známe? Keď sa Slovensko dostane do kanadského spravodajstva, o čom sa najčastejšie referuje?
Kanadská spoločnosť je v značnej miere tvorená imigrantmi z Európy resp. ich potomkami, takže si dovolím povedať, že väčšina Kanaďanov má celkom slušnú predstavu o tom, kde sa Slovensko nachádza a aké je jeho hlavné mesto. No nielen o tom. Vzhľadom na prebiehajúce slovenské predsedníctvo v EÚ sa kanadské spravodajstvo o Slovensku týka väčšinou práve toho. Celkom určite je však pre kanadské médiá zaujímavou témou aj kandidatúra ministra Miroslava Lajčáka na pozíciou generálneho tajomníka OSN.

Vancouver – pravdepodobne najlepšie miesto pre život na svete

Predpokladám, že ste informovaný o dianí na Slovensku. Ako hodnotíte povolebný vývoj?
Je pochopiteľné, že ako diplomatovi mi neprináleží akokoľvek komentovať politické dianie tak doma, ako aj v krajine môjho súčasného pôsobenia. Ako občana tejto krajiny ma však nesmierne trápi prítomnosť radikálnych a extrémistických prvkov v slovenskom parlamente. Obávam sa, že je to niečo, čoho dôsledky ešte stále nie sme schopní vyhodnotiť a adekvátne na ne zareagovať.

Na Slovensku sa intenzívne diskutuje o kvótach v prijímaní emigrantov, prípadne o náhradách, ak ich ako člen Európskej únie neprijmeme. Aká je kanadská migračná politika? Je táto krajina ochotná prijať utečencov zo Sýrie a iných vojnou postihnutých krajín? Ako sa Kanaďania pozerajú na imigrantov, a to aj tých ekonomických?
Kanadská imigračná politika je sofistikovaným a dobre dotovaným systémom pravidiel a nástrojov, ktoré umožňujú predovšetkým prijímanie a následnú inklúziu vysokokvalifikovaných imigrantov, prípadne rodinných príslušníkov osôb, ktoré do Kanady prišli v minulosti. Čo sa týka utečencov zo Sýrie, Kanada ich začiatkom tohto roka prijala dvadsaťpäťtisíc, pričom ďalší do krajiny stále prichádzajú. Treba však povedať, že vstup je v tomto prípade umožnený iba ženám, deťom a mužom – manželom, resp. otcom. Slobodní muži akceptovaní nie sú. Aj tu je vidieť, že pomoc, ktorú poskytuje Kanada, sa nemôže rovnať s tou, ktorú chtiac-nechtiac poskytuje Európa a osobitne Nemecko. Na druhej strane Kanade sa za rekordný čas podarilo prijať viac ako dvakrát toľko sýrskych utečencov, než je maximum, ktoré plánujú prijať USA.

Čo by ste povedali čitateľom nášho univerzitného časopisu na záver rozhovoru?
Aj preto, že tento rozhovor je pre časopis mojej alma mater, nemôžem odolať ešte raz vyzdvihnúť jej význam nielen z pohľadu môjho vzdelania a názorového smerovania, ale aj z pohľadu mojej terajšej profesie. Niet totiž pochýb o tom, že nebyť slobodného a inšpiratívneho prostredia jej katedry filozofie, moja vášeň pre témy, ktorým som sa venoval počas štúdia a neskôr aj profesionálne, by sa nikdy nerozvinula tak, ako to bolo práve tu.

Za rozhovor ďakuje Erika Juríková
Foto: archív Dr. Milana Vrbovského

Bryndzové halušky v pohárikoch alebo ako sme prezentovali Slovensko v Olomouci

Od februára tohto roku sme sa spolu so spolužiačkou zúčastnili v programe Erasmus+. Keď sme sa definitívne rozhodli, že by sme si rady vyskúšali štúdium v zahraničí, zistili sme, že sme prišli na zahraničné oddelenie práve v poslednej možnej chvíli na podanie žiadosti. Našťastie všetko dopadlo podľa našich plánov a my sme mohli vo februári tohto roku vycestovať do neďalekého Olomouca, malebného mestečka v susednej Českej republike. Mesto na nás zapôsobilo veľmi silno a okamžite sme sa do neho zamilovali. Na každom kroku dýcha z neho história, neuveriteľne pokojná atmosféra, ľudia sú veľmi priateľskí a návštevník tu nájde veľa rozličných možností, ako využiť voľný čas.

Keď sme po prvýkrát vstúpili na pôdu Univerzity Palackého, boli sme neisté a zmätené z nového prostredia, no tieto pocity pominuli hneď, ako sme spoznali ľudí na „našej“ katedre. Všetci nám pomáhali, ako najlepšie vedeli, a tým nám pobyt a štúdium spríjemnili. V škole sme sa stretli oproti Trnavskej univerzite s veľkou zmenou v systéme vzdelávania, ale vďaka ústretovým vyučujúcim sme si poradili aj s tradičnou filozofiou a predmetmi zameranými na umenie.

Vyučujúci na Katedre filozofie Filozofickej fakulty Univerzity Palackého v Olomouci majú so študentmi veľmi dobré vzťahy: všetky prednášky a semináre sa vedú formou rozhovoru a študenti sa s vyučujúcimi stretávajú na rôznych mimoškolských podujatiach, ktoré organizujú samotní študenti. Priestory školy dýchali históriou a pokojom, no miestnosti boli zariadené veľmi moderne. K dispozícii sme mali aj dostatok miesta na trávenie času a prípravu na vyučovanie. S češtinou sme pri výučbe nemali žiadne problémy, no príjemne nás potešilo zistenie, že niektoré z prednášok sa konajú v anglickom jazyku. To nám umožnilo lepšie sa zorientovať v odborných pojmoch v cudzom jazyku.

Azda najväčším prekvapením pre nás bolo, keď sme sa dozvedeli, že prednášky jedného kurzu sa budú konať priamo v byte samotného vyučujúceho. Neskôr sme sa dozvedeli, že práve v tomto byte sa konal seminár, na ktorom sa zúčastňovalo veľa zaujímavých osobností z oblasti filozofie a umenia. Počas pobytu sme sa obohatili o nové poznatky a načerpali veľa pozitívnych skúseností.

Milo nás prekvapilo aj ubytovanie, keďže naše internáty, situované na okraji Olomouca, boli vybavené pomerne nadštandardne. Nachádzali sa na Neředíne, v jednej z najtichších a najpokojnejších mestských častí. Najkrajšie však boli večery, pretože za internátom sa nachádza veľké pole, z ktorého sme pozorovali neuveriteľne krásne farebné západy slnka. Na internáte boli ubytovaní najmä zahraniční študenti, čo nám umožnilo spoznať množstvo zaujímavých ľudí z celého sveta.

Po vyučovaní sme sa stretávali so študentmi z programu Erasmus, medzi ktorými sme si našli veľmi veľa kamarátov zo zahraničia, z Čiech, no hlavne z celého Slovenska. Spoločne sme spoznávali kultúru Olomouca, jeho tajné zákutia a príjemných a vždy usmiatych Hanákov. Spoločne sme sa zúčastňovali na rôznych akciách, z ktorých za spomenutie stojí napríklad Exit Room: zavreli nás do miestnosti, z ktorej sme sa v časovom limite museli vďaka hlavolamom prepracovať ku kódu a pomocou neho ku kľúču k dverám. Bol to perfektný zážitok aj vďaka tomu, že sme museli vo vypätej situácii riešiť logické úlohy, a to všetko v anglickom jazyku.

Práve tu sme mali možnosť zistiť, ako sme na tom so znalosťou angličtiny a zvládaním stresových situácií.
Po celý čas strávený v Olomouci nám koordinátori ESN organizovali rôzne aktivity, a to tak cez víkendy, ako aj počas všedných dní. Každý týždeň sa začínal pondelkovými národnými prezentáciami, na ktorých dva národy súperili v predstavovaní svojej krajiny a ochutnávkami národných jedál. Po nich sa väčšinou zamierilo do klubu, v ktorom sa konali tematické národné párty, klub bol vyzdobený vlajkami a farbami danej krajiny a hudba sa vyberala s ohľadom na krajinu, ktorá sa prezentovala.
Na konci semestra po všetkých národných prezentáciách sme mali „veľký oscarový večer“, na ktorom sa odovzdávali ceny v rôznych kategóriách. Za zmienku stojí fakt, že atmosféra reálneho oscarového večera bola podčiarknutá predpísaným dresskódom. Naša prezentácia Slovenska, ktorej hlavným bodom bola ochutnávka bryndzových halušiek, podávaných netradične v plastových pohárikoch, nás dostala do finálovej nominácie desiatich najlepších krajín sveta.

Olomouc

Po skúsenosti s pobytom v Olomouci máme silnú motiváciu zúčastniť sa v programe Erasmus+ alebo iného výmenného programu či stáže aj v budúcnosti. Pre všetkých, ktorí sa ešte nerozhodli pre pobyt v zahraničí, môžeme zdôrazniť, že je to výborná a nezaplatiteľná príležitosť na získanie kontaktov po celom svete, možnosť vyskúšať si život a štúdium v zahraničí, spoznať nové vzdelávacie metódy a v neposlednom rade aj podnet na stanovenie si jasnejších cieľov do života „po Erasme“.

Klaudia Fratričová
Katedra etiky Filozofickej fakulty TU

Inšpiratívna stáž v pražskom Motole

Od 27. júna do 26. augusta tohto roku som absolvovala prostredníctvom programu Erasmus+ stáž v Prahe v nemocnici Motol. Boli to pre mňa dva mesiace plné zaujímavých poznatkov, skúseností a silných zážitkov. Konfrontovala som sa s mnohými novými, inšpiratívnymi vecami, ktoré ma posunuli o trochu bližšie k mojej profesii. Každý deň som sa stretávala s rôznymi diagnózami, príbehmi, vyšetreniami, odborným ošetrovaním pacientov, ktorí ešte nevedeli, aký osud ich čaká. Často som sa dostala na oddelenia a k takým vyšetreniam, o ktorých som nemala ani potuchy, čo mi po tomto pobyte poskytlo iný pohľad na moju profesionálnu budúcnosť.
Mojimi základnými pracoviskami boli chirurgické, ortopedické, kardiologické a interné oddelenie. Najviac mi však ostala v pamäti koronárna jednotka. Sestričky aj lekári na každom oddelení boli milí a ústretoví tak k pacientom, ktorým venovali všetku svoju pozornosť a energiu, ako aj ku mne. Čomu som nerozumela, to mi trpezlivo vysvetlili a ukázali. Vďaka tomu som si našla medzi nimi veľa priateľov.
Za bezproblémový nástup na prax a vybavenie potrebnej dokumentácie sa musím poďakovať Univerzite Karlovej v Prahe, konkrétne 2. lekárskej fakulte, Ústavu ošetrovateľstva. Pán PhDr. RNDr. Jirkovský, Ph.D., MBA, bol veľmi starostlivý a príjemný. Aj ostatní spolupracovníci nás prijali veľmi srdečne a poskytli nám všetko potrebné. Som skutočne rada, že som mala možnosť ich spoznať.
Tie dva mesiace som však netrávila iba v nemocnici. Zapáčilo sa mi aj mesto Praha. Navštívila som mnoho pamiatok, múzeí, turistických atrakcií, kín či pôvabných uličiek. Mojimi najčastejšími cieľmi boli Pražský hrad, Karlov most, Metronom, Pražský orloj, Staromestské námestie, Václavské námestie... Je to mesto plné mladých ľudí a turistov z celého sveta. Rada som pozorovala rôznych pouličných umelcov a zaujímavé predajné stánky. Navštívila som aj Národné technické múzeum, ktoré vrelo odporúčam každému, kto navštívi Prahu. Aj okolie je krásne. Malá a Veľká Amerika pri Karlštejne a Pražský hrad sú miesta, v ktoré ma doslova očarili.
Vďaka projektu Erasmus+ a našim fakultám som sa dostala na miesta, kde som sa veľa naučila a kam by som sa možno v živote nikdy nedostala. Ďakujem za túto vynikajúcu životnú skúsenosť. Ak by som si mohla znova vybrať, určite by som si zvolila podobnú šancu.

Soňa Baďurová,
Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce TU

Vyhodnotili fotosúťaž LET(O) – 2016

V tomto roku sa s nami o svoje letné pohľady podelilo 13 študentov z našej univerzity.
Odborná porota v zložení doc. akad. mal. Blažej Baláž, MgA. Štefan Blažo, PhD., Mgr., MgA. Roman Gajdoš, PhD., Mgr., Mgr. art. Zuzana Branišová, ArtD., vyhodnotila tohtoročnú fotografickú súťaž LET(O)_2016 a rozhodla takto:
1. miesto – Michaela Uhorskaiová: Bez názvu
2. miesto – Katarína Močková: Ruský retrobicykel
3. miesto – Viktória Močková: Kľak, Malá Fatra
Oceneným autorkám fotografií srdečne blahoželáme a všetkým účastníkom súťaže ďakujeme za pekné fotografie.
Víťaznú fotografiu M. Uhorskaiovej si pozrite na prednej strane obálky časopisu.

Z. M.

Katarína Močková: Ruský retrobicykel, 2. miesto v súťaži LET(O) _2016

Viktória Močková: Kľak, Malá Fatra, 3. miesto v súťaži LET(O) _2016

Pripravuje sa konferencia o včasnej intervencii

V dňoch 10. – 11. novembra 2016 sa na pôde Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce TU uskutoční medzinárodná konferencia s názvom *Včasná intervencia – Raná péče – Early Intervention*. Organizuje ju katedra sociálnej práce v spolupráci s nadáciou SOCIA a koná sa s finančnou podporou Agentúry na podporu výskumu a vývoja ako súčasť projektu APVV – 14-0646 *Analýza potrieb sociálnej služby v oblasti včasnej intervencie v podmienkach Slovenska*. Cieľom konferencie je upriamiť pozornosť na problematiku včasnej starostlivosti o deti a zároveň vytvoriť platformu na výmenu informácií medzi akademikmi a odborníkmi, ktorí sa na službe včasnej intervencie podieľajú.

Včasná intervencia predstavuje komplexnú koordinovanú starostlivosť, integrujúcu rôzne formy podpory z oblasti sociálnych služieb, zdravotnej starostlivosti, rehabilitácie, vzdelávania, psychológie a iných príbuzných disciplín určených deťom, ktoré sú vystavené riziku vývinového oneskorenia alebo boli identifikované ako deti so špecifickými potrebami, a rovnako ich rodinám. Na konferencii sa zúčastnia významné osobnosti pôsobiace v oblasti včasnej intervencie, ako napríklad prof. Manfred Pretis (Nemecko), prof. Roger Sages (Švédsko), Dr. Lýdia Brichtová (Slovensko), Mgr. Terezie Hradilková (Česká republika), Barbara Czeizel (Maďarsko) a mnohí ďalší. Súčasťou podujatia bude panelová diskusia, ako aj workshopy, ktoré sa zamerajú na témy ako legislatívne a ekonomické výzvy služby včasnej intervencie, interdisciplinarita, team work v rámci včasnej intervencie, základné princípy včasnej intervencie na Slovensku a jej aktuálny stav a trendy v poskytovaní včasnej intervencie a rodina s dieťaťom so ZP. Všetky informácie o konferencii získate na kontaktnom maile: vcasnaintervencia2016@gmail.com

Katarína Letovancová

Nedeľa

V našej slovenskej spoločnosti sa diskutuje na tému: Má byť nedeľa dňom, keď budú obchodné reťazce otvorené alebo zavreté?

Asi sme debatu o nedeli posunuli niekam inam. Európa, či sa to niekomu páči, alebo nie, stojí na židovsko-kresťanskom základe. Túto skutočnosť odmietla Európska únia zakotviť vo svojej ústave, čo však neznamená, že všetci Európania odmietajú deň, ked človek potrebuje prerušiť svoju obvyklú prácu v sedemdennom pravidelnom cykle, aby si jednoducho oddýchol a rozvíjal vzťahy. Bez nich totiž stráca svoj zmysel bytia. Štúdie vedcov dokazujú, že so zvyšovaním životnej úrovne sa nezvyšuje u ľudí pocit šťastia a uspokojenia, práve naopak, ľudia sú menej šťastní.

Kto z nás bol v Nemecku či Rakúsku dlhší čas, vie, že v nedeľu sú tam obchody zatvorené. Sú azda preto ich ekonomiky na tom horšie ako naše? Nepovedal by som. „Človek zabúda na Boha. Chce zarobiť na druhom, zotročiť ho. Je to naše prekliatie, keď zabudneme na Boha. Treba o tom odvážne hovoriť. Človek sa musí vrátiť k Bohu. Je to jediná destinácia človeka.“ povedal vo svojej knihe nedávno zosnulý prof. Tadeusz Zasępa. Má pravdu. Hoci je ťažké si to pripustiť.

+Milan Lach SJ, pomocný prešovský biskup

Vladyka ThDr. Milan Lach SJ. ukončil štúdium na Teologickej fakulte Trnavskej univerzity. Doktorát získal na Pápežskom východnom inštitúte v Ríme. Pôsobil v Centre spirituality Východ – Západ Michala Lacka, ktoré je vedecko-výskumným pracoviskom Trnavskej univerzity, a pedagogicky pôsobil na teologickej fakulte. Vo Federácii skautov Európy bol aktívny ako národný duchovný asistent. Mons. Milan Lach SJ je predsedom Rady Konferencie biskupov Slovenska pre pastoráciu v zdravotníctve a Bioetickej subkomisie. Je známy otvorenosťou v prezentácii svojich názorov.

(bch)

Úspech na študentských psychologických dňoch

V dňoch 28. – 29. apríla 2016 sa na Inštitúte psychológie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove konal 16. ročník Medzinárodných študentských psychologických dní a zároveň 17. ročník Celoslovenskej konferencie ŠVOČ. Na podujatí sa zúčastnilo 22 študentiek a študentov z ôsmich katedier psychológie zo Slovenska a šiestich katedier z Čiech. Radi zaznamenávame, že naša študentka Dominika Borčinová obsadila 2. miesto v rámci medzinárodného kola a 2. miesto v celoslovenskom kole s prácou *Špecifiká emocionality ľudí s kožným ochorením*. Jej cieľom bolo zmapovať súvislosti emocionálnej inteligencie a neuroticizmu u ľudí s kožným ochorením a bez neho a zároveň poukázať na prípadné rozdiely v emocionalite medzi rôznymi dermatologickými ochoreniami či dĺžkou trvania ochorenia. Jej výskumný súbor tvorilo 307 respondentov. Úspešnej študentke srdečne blahoželáme a ďakujeme za dobrú reprezentáciu našej katedry psychológie.

M. Schwarz

Tretie stretnutie v rámci cyklu

TRNAVSKÁ POETIKA 2016

POZVÁNKA

Hovoriť o poézii ale aj próze života, o potrebe literatúry a čítať zo svojich diel tentokrát budú **Štefan Kuzma, Pavol Tomašovič** a ich hostia **Erik Ondrejička a Milan Richter**

Hudba: **Miloš Železňák**

25. októbra 2016 o 17.00 hod.
Univerzitná knižnica Trnavskej univerzity, Hornopotočná ul. č. 23, Trnava

Slovenské centrum PEN s podporou Fondu na podporu umenia
Trnavský samosprávny kraj * Univerzitná knižnica Trnavskej univerzity v Trnave
Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave* Klub priateľov Trnavy * Mesto Trnava

Pozvánka na konferenciu

Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce
Trnavskej univerzity v Trnave

pozýva

na vedecko-odbornú konferenciu

Etické problémy súčasnosti – Pocta sv. Gianne Berettovej Mollovej.

Konferencia sa bude konať
v pondelok 7. novembra 2016 v Aule Pazmaneum.

Prihláška je dostupná na stránke FZaSP.

Informácie: kristina.grendova@truni.sk
telefón 424